

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Grao en Educación Infantil

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02G110V01101	Comunicación: Lingua española	1c	6
P02G110V01102	Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil	1c	6
P02G110V01103	Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil	1c	6
P02G110V01104	Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos	1c	6
P02G110V01105	Socioloxía: Socioloxía da educación	1c	6
P02G110V01201	Comunicación: Lingua galega	2c	6
P02G110V01202	Educación: Desenvolvemento motor	2c	6
P02G110V01203	Educación: Organización do centro escolar	2c	6
P02G110V01204	Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación	2c	6
P02G110V01205	Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Comunicación: Lingua española**

Materia	Comunicación: Lingua española			
Código	P02G110V01101			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Lingua española			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Cuevas Alonso, Miguel			
Profesorado	Cuevas Alonso, Miguel Otero Doval, Herminda			
Correo-e	mcuevasalonso@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha extensa e profunda formación en aspectos psicopedagóxicos, un dominio da ferramenta básica e imprescindible en todo proceso de comunicación: a lingua española. Ademais do coñecemento dos principios básicos e científicos de disciplinas lingüísticas que se ocupan da lingua española, as destrezas, que os profesores deben perfeccionar nas clases, para alcanzar os obxectivos inherentes á aprendizaxe: capacidade lectora, a expresión oral, a expresión escrita e a análise e interpretación de textos orais e escritos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B7	Resolución de problemas
B9	Traballo en equipo
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
(*)Adquirir hábitos y destrezas para el aprendizaje autónomo, creativo y cooperativo, y promoverlos en los estudiantes desde la participación y el esfuerzo individual.	A1	B1
(*)Comprender los principios básicos de las ciencias del lenguaje y la comunicación.	A6	B1 B3 B7
(*)Conocer, respetar y promover la diversidad lingüística y cultural de España y de Europa.	A6	B12
(*)Reconocer la identidad de la etapa de educación infantil y sus características cognitivas y comunicativas.	A1 A2	B16
(*)Saber expresarse en español con fluidez y precisión y poder hacer un uso flexible de dicho idioma para fines sociales, académicos y profesionales.	A6	B1 B3 B4

(*)Hablar, leer y escribir, correcta y adecuadamente, la lengua española.	A1 A2 A11	B1 B7 B13
(*)Conocer la fonología, la fonética y la ortografía de la lengua española.	A4 A7	B3 B7 B13
(*)Conocer y saber usar la gramática del español.	A4 A6	B1 B5 B7 B13 B15
(*)Adquirir y saber utilizar los conceptos básicos de la semántica, la lexicología y la lexicografía del español.	A1 A2 A6	B1 B7 B9 B13 B15

Contidos

Tema	
1. Cuestións xerais de comunicación	1.1. Comunicación, linguaxe e significación. 1.2. A linguaxe como instrumento de comunicación e expresión. 1.3. Mensaxes, sinais e supostos: procesos inferenciais e semióticos 1.4. O código na comunicación 1.5. Relevancia
2. Fonética e fonoloxía do español	2.1. Fonética e fonoloxía. As relacións entre os elementos do sistema. 2.2. Fonética. ramas da Fonética. Fundamentos da Fonética Articulatoria e Acústica. Os sons do español. A transcripción. 2.3. Fonoloxía. Ámbito de estudo. A fonemática e a prosodia. O fonema e a súa determinación. Os fonemas do español. Neutralización, desfonoloxización e distribución defectiva. A transcripción. 2.4. Suprasegmentos. A sílaba. O acento. A entoación.
3. Morfología e sintaxe	3.1. O ámbito da morfoloxía e da sintaxe. As unidades. Enunciado e oración. A noción de sintagma. 3.2. Descripción das unidades. 3.3. As categorías gramaticais. 3.4. Unidades sintácticas. 3.5. Funcións. A oración simple, composta e complexa.
4. Semántica e léxico	4.1. O signo lingüístico. Conmutantes de expresión e contido. 4.2. A lexicoloxía e a semántica. A lexicografía e os estudos de léxico. 4.3. Campos semánticos. Compoñentes do significado. Análise paradigmática e sintagmática. 4.4. Relacións léxicas. 4.5. Corrección e innovacións léxicas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	14	0	14
Presentacións/exposicións	6	18	24
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	18	20
Sesión maxistral	28	40	68
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	20	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas aplicando os contidos explicados e axudado polas directrices e supervisión do profesor. Por iso, adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Presentacións/exposicións	Exposición durante as horas prácticas e por grupos de traballos no que se poña en práctica os contidos explicados.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades previstas para ser realizadas polos alumnos de maneira autónoma e fóra da aula e que serán corrixiadas polo profesor de maneira individual.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	En horario de clase. En sesión de tutoría. Orientacións, seguimento dos traballos e programa, solución de problemas e dúbidas. Revisión de metodoloxía e consultas bibliográficas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	En horario de clase. En sesión de tutoría. Orientacións, seguimento dos traballos e programa, solución de problemas e dúbidas. Revisión de metodoloxía e consultas bibliográficas.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	En horario de clase. En sesión de tutoría. Orientacións, seguimento dos traballos e programa, solución de problemas e dúbidas. Revisión de metodoloxía e consultas bibliográficas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Avaliación da elaboración e exposición dun traballo en grupos, que terá que ser exposto na horas prácticas nas que o grupo está dividido.	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Avaliación das respostas a exercicios ou actividades propostos polo profesor e realizados fóra da aula polos alumnos de forma autónoma.	40
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación das competencias que inclúen preguntas teóricas ou prácticas sobre os contidos tratados na materia. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será continua. Para poder seguir esta avaliación terá que asistirse ó **80% mínimo das horas**. A asistencia é un requisito para seguir a avaliación continua, pero non será puntuada na nota global.

A avaliación consistirá na realización dos traballos estipulados polo profesor (presentacións e exposicións de traballos, resolución de problemas ou exercicios, resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma) e da proba de resposta longa, de desenvolvemento. **As prácticas ou exercicios propostos terán que ser entregados na data establecida. Fóra dese prazo non serán admitidos, e o alumno ou alumna perderá a avaliación continua, non poderá realizar a proba de resposta longa e terá que realizar o exame na convocatoria de xullo.**

A condición para ser avaliado será a asistencia a un 80% das aulas. Se algún alumno ou alumna non pode asistir ó 80% das clases por razóns laborais ou persoais, deberá comunicalo ó profesor nos primeiros 15 días de clase.

2ª Edición de actas

O alumnado que non cumpra os requisitos da avaliación continua, poderá realizar un único examen na convocatoria de xullo, na data estipulada oficialmente. Este exame terá unha parte teórica e outra práctica que consistirá nunha serie de probas.

Bibliografía. Fontes de información

- § Almela Pérez, R. (1999): Procedimientos de formación de palabras en español. Barcelona: Ariel.
- § Ayala Castro, M. A. (2001): Diccionarios y enseñanza. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá.
- § Di Tullio, A. (2005): Manual de gramática del español. Buenos Aires: La isla de la luna.
- § Escandell Vidal, M. V. (2007): Apuntes de semántica léxica. Madrid: Cuadernos de la UNED.
- § Gómez Torrego, L. (2002): Gramática didáctica del español. Madrid, SM.
- § Hernanz, M^a L & J. Mª Brucart (1987): La sintaxis (Principios teóricos. La oración simple). Barcelona: Crítica
- § Montolío, E. (coord.) (2000): Manual práctico de escritura académica (3 vols.). Barcelona: Ariel.
- § Real Academia Española (2009): Nueva gramática de la lengua española. 2 volúmenes. Madrid: Espasa.
- § Real Academia Española (2010): Nueva gramática de la lengua española. Manual. Madrid: Espasa.

§ Rodríguez Espiñeira, Mª J. & B. López Meirama (1998). Ejercicios de análisis sintáctico. Universidad de Santiago de Compostela, Lalia, series Minor, nº 6.

§ Sánchez Lobato, J. (coord.) (2006): Saber escribir, Madrid, Aguilar.

§ Bosque, I. y V. Demonte (eds.) (1999): Gramática descriptiva de la lengua española. (3vols). Madrid: Espasa Calpe.

§ Gómez Torrego, L. (2006): Hablar y escribir correctamente. Gramática normativa del español actual. Madrid: Arco/Libros. 2 tomos.

§ Rodríguez Ramalle, Mª T. (2005). Manual de Sintaxis del español. Madrid: Castalia Universidad.

§ Teso Martín, E. del (2007): Compendio y ejercicios de semántica II. Madrid, Arco/Libros.

§ Bosque, I. (2004). Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo. Madrid: SM.

§ DCECH (1980-1991). Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico, de Juan Corominas, con la colaboración de José

§ DEA. (1999). Diccionario del español actual, de Manuel Seco, Olimpia Andrés y Gabino Ramos. Madrid: Aguilar.

§ DUE. (19982). Diccionario de uso del español, de María Moliner. Madrid: Gredos.

§ Pharies, D. (2002). Diccionario etimológico de los sufijos españoles. Madrid: Gredos.

§ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA-ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2005). Diccionario panhispánico de dudas. Madrid: Espasa Calpe.

Ao longo do curso, os alumnos terán que consultar tamén fontes electrónicas tanto escritas, tales como xornais en rede (ex.: www.elpais.es; www.farodevigo.es) coma orais.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica da lingua e a literatura infantil/P02G110V01404

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil**

Materia	Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil			
Código	P02G110V01102			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Blanco Pesqueira, Antonia			
Profesorado	Blanco Pesqueira, Antonia			
Correo-e	ablancop@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes		
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B9	Traballo en equipo		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B13	Razoamento crítico		
B14	Compromiso ético		
B16	Adaptación a novas situacións		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra dela relativos ao período de 0- 6 anos.	A2	
Coñecer e analizar elementos básicos do currículo de Educación Infantil e cuestionar criticamente as diversas tendencias e propostas curriculares da administración educativa.	A1	B13 B14
Deseñar, planificar e avaliar a actividade docente e a aprendizaxe na aula atendendo ás necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade y afecto.	A3 A11	B2 B7 B11 B14
Capacitarse para traballar en equipo cos compañeiros/as e outros profesionais dentro e fóra do centro como condición necesaria para a mellora da actividade profesional, compartindo saberes e experiencias.	A9 A11	B8 B9
Asumir a necesidade do desenvolvemento integral continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica.	A11 A12	B8 B13 B14
Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo, situación e saber ser flexible no exercicio da función docente	A9	B8 B16

Contidos	
Tema	
1. Compoñentes didácticos do proceso de ensino-aprendizaxe	Profesor Alumno Materia Contexto Comunicación
2. Modelos de ensino e de curriculum. Deseño curricular e elaboración de proxectos curriculares	Modelos de ensino Deseño curricular Elaboración de proxectos curriculares: do proxecto educativo ás unidades didácticas
3. Funcións do profesor	O profesor como educador O profesor como xestor O profesor como mediador O Profesor como titor O profesor como investigador
4. Os obxectivos e as competencias no curriculum de educación infantil	Lexislación sobre obxectivos e competencias
5. Tarefas de ensino e organización de procesos de ensino-aprendizaxe	A organización dos espazos en educación infantil. As tarefas do profesor: deseño, intervención, avaliación, innovación investigación
6. Construción e análise de recursos e materiais didácticos	Tipos de recursos: escritos, elaborados polo profesor, TIC
7. A avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe	Avaliación como factor de calidade Avaliación da aprendizaxe Avaliación do ensino

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	6	12
Presentacións/exposicións	4	12	16
Estudo de casos/análises de situacións	4	4	8
Actividades introdutorias	2	2	4
Traballos tutelados	35	0	35
Traballos de aula	35	0	35
Sesión maxistral	7	14	21
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	6	8
Probas de resposta curta	1.5	7.5	9
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Na aula, a profesora da materia presentará exercicios relacionados con diversas competencias transversais (análise, síntese, crítica ou reflexión) sempre no marco da realidade da educación infantil: traballo cooperativo, organización de centro, nenos/as con dificultades, etc
Presentacións/exposicións	Os/as alumnos/as terán que presentar o defender algún dos traballos que se realicen tanto dentro coma fóra da aula. Estas presentacións poderán facerse en diversos soportes: papel, TIC, oral, etc
Estudo de casos/análises de situacións	Ao longo do cuadrimestre presentaranse, para a seu debate e solución estudos de caso. Trátase dunha actividade onde se mostrarán casos reais aos que hai que darlle una solución con argumentos fundamentados.
Actividades introdutorias	Farase unha sesións introdutoria onde se presentará todo o relativo á materia: presentación da guía, contidos, metodoloxía de traballo, avaliación, etc.
Traballos tutelados	Os proxectos de traballo serán tutelados en pequenos grupos pola profesora da materia. Esta tutela terá como finalidade a resolución de dúbidas e poder realizar un seguimento do mesmo.
Traballos de aula	O traballo práctico se realizará fundamentalmente na aula baixo o seguimento, mediación e axuda da profesora.
Sesión maxistral	Aínda que os temas que se presentan no apartado de contidos desta guía terán unha exposición oral por parte da profesora, esta exposición terá un carácter marcadamente bidireccional e interrogativo, onde o alumnado participe no desenvolvemento do contido a traballar e poida ir construíndo o campo conceptual da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Participación nalgunha actividade relacionada coa educación infantil: charla, conferencia, congreso...

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	En particular para estes tipos de estratexias e, en xeral, para todo tipo de actividades, existirá unha atención personalizada para resolver as dúbidas ou problemas que xurdan. Esta atención poderá darse nas propias sesións de traballo, así como a través da plataforma FAITIC onde cada alumno se poderá pór en contacto, en tempo real, co profesorado. Tamén tedes a vosa disposicións as horas de titoría, que poden ser individuais ou grupais.
Resolución de problemas e/ou exercicios	En particular para estes tipos de estratexias e, en xeral, para todo tipo de actividades, existirá unha atención personalizada para resolver as dúbidas ou problemas que xurdan. Esta atención poderá darse nas propias sesións de traballo, así como a través da plataforma FAITIC onde cada alumno se poderá pór en contacto, en tempo real, co profesorado. Tamén tedes a vosa disposicións as horas de titoría, que poden ser individuais ou grupais.
Presentacións/exposicións	En particular para estes tipos de estratexias e, en xeral, para todo tipo de actividades, existirá unha atención personalizada para resolver as dúbidas ou problemas que xurdan. Esta atención poderá darse nas propias sesións de traballo, así como a través da plataforma FAITIC onde cada alumno se poderá pór en contacto, en tempo real, co profesorado. Tamén tedes a vosa disposicións as horas de titoría, que poden ser individuais ou grupais.
Sesión maxistral	En particular para estes tipos de estratexias e, en xeral, para todo tipo de actividades, existirá unha atención personalizada para resolver as dúbidas ou problemas que xurdan. Esta atención poderá darse nas propias sesións de traballo, así como a través da plataforma FAITIC onde cada alumno se poderá pór en contacto, en tempo real, co profesorado. Tamén tedes a vosa disposicións as horas de titoría, que poden ser individuais ou grupais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	O alumno/a terá que facer unha presentación oral do seu proxecto, que poderá ser en grupo ou individualmente, previo acordo coa profesora. Esta defensa levará implícita a preparación da exposición en soporte TIC.	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	Os alumnos terán que realizar unha reflexión sobre o evento específico que escolla para o curso (talleres, conferencias, etc). Este evento debe ser acordado por alumno/a e profesora.	10
Probas de resposta curta	O alumno/a terá que presentarse a unha proba escrita sobre os contidos presentados nas sesións.	50
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	O alumnado terá que facer exercicios referentes aos contidos desenvolvidos nas sesións: estudos de caso, mapas conceptuais, resumos, desenvolvemento de temas, etc	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

<p>Este apartado É IMPORTANTE QUE SE LEA DETIDAMENTE. A avaliación do curso vai basearse nas técnicas de recollida de información que se expoñen máis arriba. Por tanto, é necesario que o alumno/a faga todas e cada unha de estas actividades para poder superar a materia.
O alumnado que estea matriculado a tempo parcial terá que asistir as titorías para falar da súa situación.</p><p>Para superar a materia é necesario ter aprobada tanto a teoría como a práctica. As competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo e, de non aprobarse entón, non se gardarán as notas para a seguinte convocatoria.</p><p>Según a normativa vixente, con independencia da asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.</p>

Bibliografía. Fontes de información

- Antón, M. (2008). *Planificar la etapa 0-6* (2ª ed). Barceloan: Graó.
- Blanco Pesqueira, A.(2004). *Didáctica Xeral e Formación do Profesorado*. Vigo: S.P.U. Vigo
- Borghì, B.Q. (2005). *Los talleres en Educación Infantil. Espacios de crecimiento*. Barcelona: Graò.
- Borghì, B.Q. (2010). *Educar en el 0-3*. Barcelona: Graò.
- Gardner, H. (2011). *Las Inteligencias múltiples*. Barcelona: Paidós.
- Goldschmied, E. y Jackson, S. (2000). *La Educación Infantil de 0 a 3 años* (3ª ed.). Madrid: Morata.

Majem, T. y Ódena, P. (2001). *Descubrir jugando*. Barcelona: Octaedro

Willis, A. y Ricciuti, H. (2000). *Orientaciones para la escuela infantil de cero a dos años* (3ª ed.). Madrid: Morata.

Zabalza, M.A. (2009). *Calidad en la Educación Infantil*. Madrid: Narcea.

Zabalza, M.A. (2010). *Didáctica de la Educación Infantil* (6ª ed.). Madrid: Narcea.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/P02G110V01103

Educación: Organización do centro escolar/P02G110V01203

Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación/P02G110V01204

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/P02G110V01205

Educación: Titoría e orientación coa familia/P02G110V01303

Ética e deontoloxía profesional/P02G110V01902

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil**

Materia	Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil			
Código	P02G110V01103			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	Domínguez Pérez, María Teresa Martínez Figueira, María Esther Mondolfi Miguel, María Luisa Páramo Iglesias, María Beatriz			
Correo-e	esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>Esta materia cumpre un papel fundamental derivado do seu carácter instrumental e formativo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ten un carácter instrumental porque se traballan as competencias necesarias para o manexo das tecnoloxías como ferramentas para a procura, tratamento, organización e representación da información. Neste sentido, serve de apoio a outras materias do plan de estudos. - Ten un carácter formativo porque ofrece unha nova visión de como ensinar e como aprender na escola dentro da sociedade da información e o coñecemento. <p>Nesta materia terás a oportunidade de coñecer, analizar e valorar cal é o novo papel do profes@r, de l@s alumn@s e dos elementos que configuran o acto didáctico, cal é a nova maneira de ensinar e aprender coa tecnoloxía. Así coñecerás, entre outras cousas, a usar novos recursos didácticos con base tecnolóxica, como deseñar e elaborar materiais didácticos empregando a tecnoloxía, que estratexias de traballo empregar coas novas tecnoloxías na escola ...</p> <p>Por último, como *maestr@ será necesario que sexas capaz de axudar aos teus alumn@s a desenvolverse neste novo ámbito tecnolóxico pero cunha visión crítica e reflexiva, que lle permita descubrir nas tecnoloxías unha ferramenta non só para o seu lecer e tempo libre, senón tamén para a súa formación como cidadáns libres e responsables.</p>			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes

A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Lideranza
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Analizar o contexto da actual sociedade da información e reflexionar sobre o novo contorno social e educativo que xeran as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC), dando lugar á necesidade de adquirir novas competencias persoais e profesionais.	A9 A11	B2 B6 B9 B13 B15 B21
Comprender críticamente a realidade tecnolóxica.	A1 A9 A10 A12	B1 B2 B5 B6 B13 B14 B21
Familiarizarse cos marcos lexislativos que regulan a contorna dixital e coñecer a lexislación aplicable ao uso das novas tecnoloxías da información e a comunicación na educación infantil.	A1 A5 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B13 B14 B15 B16 B21
Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.	A7	B1 B6
Adquirir conceptos teóricos e habilidades prácticas para o emprego de habilidades que faculden ao alumno no manexo e aplicación dos novos medios tecnolóxicos e dixitais na súa formación continuada e o exercicio profesional.	A1 A3 A4 A6 A7 A9 A10 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B8 B10 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B20 B21

Construír unha base de coñecementos, actitudes e habilidades técnicas útiles para o futuro mestre no desenvolvemento da súa actividade profesional que lle permitan unha axeitada utilización dos recursos tecnolóxicos ao seu alcance, analizando e reflexionando sobre as implicacións que a devandita utilización ten no deseño e desenvolvemento curricular.	A7 A9 A11	B2 B5 B6 B9 B15 B21
Ser quen de buscar, seleccionar e avaliar ou deseñar e construír materiais didácticos en soporte tecnolóxico adaptados ás características dos alumnos e dos contidos de aprendizaxe, así como de realizar unha proposta didáctica de integración curricular en contextos específicos.	A7 A11	B2 B5 B6 B15
Coñecer e identificar novos medios tecnolóxicos e recoñecer as posibilidades de aplicación dos mesmos á educación infantil en función das súas características.	A3 A6 A7 A9 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B13 B15 B16 B17 B20 B21
Adquirir as habilidades necesarias para o manexo técnico, a produción de materiais e a utilización didáctica dos diversos medios e recursos tecnolóxicos: cámara fotográfica, cámara de vídeo, videoproxector, ordenador, impresora, escáner e Internet, etc.	A7	B5 B6 B15
Identificar puntos fortes e débiles nos materiais dixitais avaliando e determinando as súas posibilidades de integración nos procesos de ensino-aprendizaxe.	A11 A12	B1 B5 B6 B13 B21
Integrar os novos medios de comunicación nos procesos de ensino-aprendizaxe.	A2 A3 A9 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B14 B16 B17 B20 B21
Adquirir as habilidades necesarias para unha axeitada xestión da información con fins educativos: busca, selección, tratamento, organización e representación da información.	A7 A11	B5 B6 B15
Afrontar a produción e adaptación de materiais e recursos tecnolóxicos de forma creativa e innovadoras axustándose ás necesidades de contornas específicas.	A1 A2 A3 A4 A10 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B7 B8 B9 B13 B16 B17 B18 B20 B21
Reflexionar criticamente sobre os determinantes sociais, psicolóxicos e ideolóxicos dos procesos de comunicación e formación mediados por tecnoloxía.	A7 A11	B5 B6 B15
Utilizar de forma colaborativa e promover o uso colaborativo das novas tecnoloxías en diferentes contextos socioeducativos.	A3 A4 A5 A7	B2 B8 B9 B10 B11 B16 B18
Desenvolver as capacidades de colaboración, participación activa e traballo en equipo como instrumentos básicos da formación como futuros docentes, e tomar conciencia de que o ensino é un labor de equipo.	A7 A11	B5 B6 B9 B15

Preveer e reaccionar a inconvenientes ou dificultades que poden derivar do uso e aplicación dos medios tecnolóxicos e dixitais ao exercicio da educación infantil.	A2 A4 A5 A8	B7 B11 B16
Traballar autonomamente, cun posicionamento académico e unha actitude investigadora ante os procesos educativos en xeral e a educación virtual ou e-learning, en particular.	A7	B5 B6 B15
Percibir e afrontar as limitacións e dificultades de uso as novas tecnoloxías desde unha actitude superación permanente e perfeccionamento constante.	A1 A9 A10 A11 A12	B1 B5 B6 B7 B8 B13 B14 B15 B17 B20 B21
Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e da comunicación.	A7	B5 B6 B15
Abordar a análise de campo mediante metodoloxía observacional empregando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.	A4 A7	B1 B5 B6
Experimentar e integrar as técnicas de observación e rexistro.	A1 A3 A4 A5 A9 A10 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B13 B14 B15 B16 B20 B21
Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas.	A7 A12	B1 B6 B9 B15

Contidos

Tema	
PARTE TEÓRICA	10 temas
Tema 1: As TIC na sociedade da información	1.1. Alfabetización tecnolóxica e competencia dixital 1.2. Impacto social e educativo da cultura audiovisual e dixital 1.3. Papel dos centros educativos na sociedade da información
Tema 2: A integración das TIC en contextos educativos	2.1. Factores que influen na súa integración 2.2. Perspectivas curriculares e modelos de integración das TIC 2.3. Proxectos nacionais de implantación das TIC nos centros. O proxecto Abalar en Galicia. 2.4. M-Learning e o movemento BYOD nos centros educativos.
Tema 3: Recursos multimedia para a educación	3.1. Concepto, clasificación e características dos multimedia educativos 3.2. Funcións e orientacións para o uso didáctico do multimedia educativo 3.3. Selección y avaliación de multimedias educativos 3.4. Diseño e elaboración de materiais didácticos multimedia
Tema 4: Recursos web para a educación	4.1. Ferramentas de comunicación para a educación. 4.2. Aplicacións educativas da Web 2.0 4.3. Metodoloxías de traballo con Internet na aula: webquest, cazas do tesouro...
Tema 5: Novas posibilidades educativas e desafíos na rede	5.1. Seguridade da infancia en Internet 5.2. Entornos virtuais de ensinanza-aprendizaxe e traballo colaborativo con TIC 5.2. Realidade aumentada
Tema 6: A linguaxe audiovisual e os medios de comunicación de masas	6.1. Lectura de imaxes. A imaxe dixital 6.2. A televisión e a publicidade na aula 6.3. Outros medios de comunicación de masas na aula

Tema 7: Utilización educativa do vídeo e do cine	7.1. Funcións do vídeo na ensinanza 7.2. Metodoloxía, uso e explotación didáctica dos vídeos 7.3. Integración do cine en educación e na aula
Tema 8: Inclusión educativa con apoio das TIC	8.1. As tecnoloxías de apoio a diversidade: tipoloxías e funcións 8.2. Vantaxes e criterios para a integración das TIC para a inclusión do alumnado
Tema 9: Novos recursos TIC para o proceso de ensino- aprendizaxe	9.1. Do libro de texto ó libro dixital 9.2. A Pizarra dixital na aula 9.3. Dispositivos móbiles
Tema 10: A avaliación e a titoría a través das TIC	10.1. O portafolio e a rúbrica para a avaliación e seguemento de aprendizaxes 10.2. A acción titorial mediada por TIC
PARTE PRÁCTICA: Propóñense as seguintes temáticas a traballar. Farase unha sesión de difusión de todos os proxectos na Facultade.	- Lei de protección de datos e Seguridade da infancia en Internet. - Periódico escolar dixital. - Televisión escolar. - Vídeos educativos. - Materiais e recursos interactivos. - Pizarra dixital interactiva (PDI). - M-Learning e o movemento BYOD nos centros educativos.: Ipad, tablet, smartphone

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	2	14	16
Traballos de aula	2	4	6
Titoría en grupo	2	10	12
Prácticas autónomas a través de TIC	28	42	70
Sesión maxistral	19	19	38
Probas de tipo test	1	7	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupo.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos vinculados a cada un dos temas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Van encamiñadas a guiar todo o proceso de aprendizaxe proporcionando documentación, resolvendo dúbidas, orientando traballos, corrixindo propostas, etc.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de forma autónoma.
Sesión maxistral	Exposicións sobre contidos da materia, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou práctica a desenvolver individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Presentacións/exposicións	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Traballos de aula	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición oral con multimedia e póster científico sobre o proxecto de prácticas.	50
Traballos de aula	Realización de actividades de tipo teóricas.	10
Probas de tipo test	Proba tipo test de elección múltiple sobre os contidos teóricos da materia.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima na teoría (2'5 puntos de 5 puntos de teoría) e nas prácticas (2'5 puntos de 5 puntos de prácticas). As competencias non adquiridas serán avaliadas en 2ª convocatoria e, de non aprobarse entón, non se gardarán as notas para a seguinte convocatoria. Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

Cebrian De la Serna, M.; Gallego Arrufat, M.J, **Procesos educativos con TIC en la sociedad del conocimiento**, 2011,
Raposo Rivas, M., **Novas tecnoloxías aplicadas a educación: aspectos técnicos e didácticos**, 2002,
Raposo Rivas, M. y Martínez Figueira, M.E. (coord.), **As TIC e as súas aplicacións na aula: misión posible.**, 2012,
Martínez Figueira, M.E. (coord.), **TIC para a inclusión de alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.**, 2013,

---

Unha lectura recomendada:

- Raposo, M., Martínez, M.E. y Doval, M.I. (2012). [La guía de aprendizaje como instrumento para la orientación del trabajo autónomo en materias TIC]. En X.M. Cid, X. Rodríguez, D. Gonçalves (coord.), *Fenda Digital: TIC, Escola e Desenvolvemento Local* (346-357). Porto: Escola Superior de Educação de Paula Frassinetti (ESEPF).
- Martínez, M.E.; Raposo, M.; Añel, M.E. (2012). Acciones para la inclusión del alumnado derivadas de la normativa en la Comunidad Autónoma Gallega (España). *Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 10(4), 135-148. Disponible en:<http://www.rinace.net/reice/numeros/arts/vol10num4/art9.pdf> (fecha de consulta: 11/05/2013).

Outras lecturas recomendadas:

Libros:

- Raposo Rivas, M. e Doval Ruiz, Mª I. (2005) Practicando con TICs en contextos formativos. Ourense: Aceroplus.
- Cabero Almenara, J. (Coord); Alonso García, C. M. y otros (2007) Tecnología educativa. Madrid: McGraw-Hill, Interamericana de España.
- Cabero Almenara, Julio y Romero Tena, Rosalía (coords.) (2007) Diseño y producción de TIC para la formación. Barcelona: UOC Editorial.
- Cabero, J; Córdoba, M. y Fernández Batanero, J. M. (Coords.) (2007) Las TIC para la igualdad. Nuevas tecnologías y atención a la diversidad. Sevilla: Eduforma.
- Salinas, J., I. Aguaded e J. Cabero (coords.) (2004) Tecnologías para la educación: diseño, producción y evaluación de medios para la formación docente. Madrid: Alianza Editorial.

Revistas:

- Aula de innovación educativa. Podes consultar os índices dos artigos na web da Editorial.
- Bordón. Podes consultar os índices dos artigos na web da Editorial.
- British Journal of Educational Technology. Revista cuatrimestral. Publicada dende 1970 polo National Council for Educational Technology (NCET), Milburn Hill Road, University Science Park. Coventry, CV4 7JJ, UK, London W1. ISSN: 0007-1013. Podes consultar os índices dos artigos na web da Editorial.
- Cuadernos de Pedagogía. Podes consultar os índices dos artigos na web da Editorial.
- COMUNICAR Revista de medios de comunicación y educación. Grupo Pedagógico Andaluz "Prensa y Educación" ISSN: 1134-3478.
- Edutec Revista Electrónica de Tecnología Educativa.
- Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación. Editada polo Secretariado de Recursos Audiovisuales y Nuevas Tecnologías. Universidad de Sevilla.
- Quaderns Digitals. Revista de Nuevas Tecnologías y Sociedad.
- RED, revista de educación a distancia.
- Revista de Educación. Ministerio de Educación, Política Social y Deporte. Disponible en Internet os artigos completos.
- Revista Red Digital (do Ministerio de Educación).
- Revista Iberoamericana de Educación a Distancia (RIED). Disponible en versión dixital, os artigos completos.

- Revista Latinoamericana de Tecnología Educativa (RELATEC).
- RUSC. Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento. UOC. Disponible online, de forma completa.
- TELOS. Cuadernos de comunicación e innovación. Disponible on-line.

Enlaces de interese educativo:

Institucionais:

- Centro de Investigación y Documentación Educativa (CIDE), (Ministerio de Educación), EDUCARED (Fundación Telefónica).
- European Schoolnet. É unha iniciativa única, un marco de traballo para a colaboración entre Ministerios Europeos de Educación, pretende aunar a información das distintas redes de educación europeas. (preme)
- Instituto de Tecnologías Educativas (ITE), do Ministerio de Educación.
- Portal educativo da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria da Xunta de Galicia.
- Canle da Consellería de Educación en YouTube.
- Canle TV Educativa da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.
- Portal de contenidos de Extremadura.
- Portal de recursos educativos de Navarra.
- Portal Educativo da Comunidade Valenciana - Escola lliurex.
- Portal Educativo de Andalucía - Averroes.
- Portal Educativo de Aragón.
- Portal educativo de Castilla e León.
- Portal Educativo de La Rioja.
- Portal Educativo de Madrid - EducaMadrid.
- Portal Educativo de Murcia - EDUCARM.

Bancos multimedia:

- Da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.
- Do Instituto de Tecnologías Educativas (ITE).

Bibliotecas:

- Google Print. Unha enorme biblioteca virtual onde podes buscar calquera tema de xeito tan sinxelo como o fas en Google. Nos resultados poden aparecer libros con copyright (dos que só poderás ver unhas páxinas) ou libros de acceso público que poderás ver na súa páxina web.
- Proxecto Gutenberg. Máis de 17000 libros de acceso público en liña. Principalmente en inglés.
- Proxecto Meiga. Proxecto que integra as bibliotecas da comunidade galega. Os usuarios teñen a posibilidade de acceder á rede virtual de bibliotecas, a chats, a mensaxes e á consulta dos catálogos en tempo real. Pódese utilizar como ferramenta pedagóxica na aula.
- Universal Library. Miles de libros en formato dixital. Maioritariamente ingleses. Proxecto da Universidade de Carnegie Mellon.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/P02G110V01302

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/P02G110V01102

Educación: Organización do centro escolar/P02G110V01203

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Educación: Tutoría e orientación coa familia/P02G110V01303

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

Asistencia continua ás sesións de teoría e prácticas. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para avaliación, por parte dos docentes, do grao de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedimentais.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos**

Materia	Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos			
Código	P02G110V01104			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Maceira Gago, Antonio Delfín			
Profesorado	Maceira Gago, Antonio Delfín			
Correo-e	amaceira@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer conceptos introductorios da Psicoloxía Evolutiva.	A1	B1
Coñecer o desenvolvemento da Psicoloxía Evolutiva da infancia nos períodos 6-12 anos e recoñece-las características da personalidade da infancia e cómo se ve influida pola herdanza e o medio.	A3	B2
Recoñece-la identidade da etapa e as súas características cognitivas, comunicativas, sociais e afectivas.	A4	B3
	A5	B7
Saber promove-la adquisición de hábitos en torno á observación.	A6	B8
	A8	B9
	A9	B11
	A10	B12
		B13
		B14
		B16
		B17
		B20
		B21

Contidos

Tema	
Tema 1: Modelos teóricos explicativos do desenvolvemento	(st. 1) Principais achegas teóricas. As grandes controversias conceptuais do desenvolvemento: o papel da herdanza e do medio; o problema dos estadios; os períodos críticos.
Tema 2: O desenvolvemento humano	(st. 2) Características e determinantes fundamentais. Etapas do desenvolvemento
Tema 3. O desenvolvemento psicolóxico entre os 6 e os 12 anos I.	(st. 3) O desenvolvemento físico. O desenvolvemento intelectual e procesos cognitivos básicos entre os 6 e os 12 anos: o pensamento operacional concreto. O desenvolvemento da atención, a memoria e o coñecemento.
Tema 4. O desenvolvemento psicolóxico entre os 6 e os 12 anos I.I	(st. 4) O desenvolvemento da personalidade, o coñecemento de sí mesmo. O desenvolvemento emocional. O desenvolvemento do xénero dos 6 anos á dolescencia.
Tema 5. O desenvolvemento psicolóxico entre os 6 e os 12 anos I.II	(st. 5) O coñecemento social. O desenvolvemento e a conducta social. O grupo de iguais. O desenvolvemento moral.
Tema 6. O desenvolvemento psicolóxico durante a adolescencia.	(st. 6) Os cambios físicos na puberdade. Do pensamento formal ó cambio conceptual na adolescencia: a concepción piagetana das operacións formais; o razoamento na adolescencia. O desenvolvemento da personalidade. Desenvolvemento moral. O desenvolvemento social

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Debates	10	20	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	8	12
Sesión maxistral	20	40	60
Actividades introdutorias	11	0	11
Presentacións/exposicións	10	20	30
Probas de tipo test	1	0	1
Observación sistemática	1	0	1
Probas de autoavaliación	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Debates	Actividades na que dous ou máis grupos defenden posturas contrarias sobre un tema determinado
Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado, así como a presentar a materia
Presentacións/exposicións	Exposición oral por parte do alumnado dun tema concreto ou dun traballo (previa presentación escrita).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Debates	Tempo reservado por cada docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado
Presentacións/exposicións	Tempo reservado por cada docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado

Resolución de problemas e/ou exercicios	Tempo reservado por cada docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado
Sesión maxistral	Tempo reservado por cada docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Debates	Os alumnos discuten e aportan sobre un tema que introduce un Grupo C	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia.
Probas de tipo test Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades 40%	30
Sesión maxistral	Sesión maxistral Exposición dos contidos da materia a través de probas orais ou escritas	50
Actividades introdutorias	Información e traballos que axudan a familiarizarse con o coñecemento e a investigación da materia	0
Presentacións/exposicións	Presentación a os Grupo C do traballo que se está a realizar	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder facer media entre as notas de cada proba, será imprescindible alcanzar un 4 en cada unha de estas. Las calificacións obtidas en primeira edición, se guardarán únicamente ata a segunda edición do curso académico.

Bibliografía. Fontes de información

González, A. M. et al., **Psicología del desarrollo: teoría y práctica**, 1995,
 Mariscal, S., **Desarrollo psicológico a lo largo de la vida**, 2009,
 Coll, C. et al., **Desarrollo psicológico y educación. Vol. I Psicología de la educación**, 2001,
 Berger,, **Psicología del desarrollo. Vol. 1**, 2009,
 Papalia, D. & Olds, S. W., **Desarrollo humano 12 edic**, 2012,
 Cabezuelo, G., **Desarrollo psicomotor: desde la infancia a la adolescencia**, 2010,
 Garrido,V; et al., **Adolescencia, Aprendizaje y personalidad. Problemas y soluciones**, 2012,
 Bartres, D, **Bases genéticas de la conducta**, 2008,
 Giménez-Dasi,M; Mariscal, S., **Psicología del Desarrollo, Vol. II**, 2008,
 Santrock, J. W., **Desarrollo infantil. 11 ed**, 2007,
 López,F; Exebarria, I. et al., **Desarrollo social y afectivo**, 2003,
 Cantón Duarte,J et al., **Desarrollo socioafectivo y de la personalidad**, 2011,
 Vila, A., **Desarrollo y evaluación del autoconcepto en la edad infantil**, 1999,
 Villegas,M., **El error de Prometeo**, 2011,
 Barros, V et al., **Evaluación Psicopedagógica de 7 a 11 años**, 2001,
 Castro, E, et al., **Evolución del pensamiento en el niño: El pensamiento preoperativo a las operaciones concretas. Prácticas**, 2006,
 Serrano Fernández, A., **Inteligencias múltiples y estimulación temprana. Guía**, 2005,
 Carranza, J.A, **Manual de prácticas de psicología del desarrollo**, 2010,
 Muñoz Garcia, A., **Psicología del desarrollo en la etapa de educación Primaria**, 2010,
 Delgado Egido, B, **Psicología del desarrollo. Vol.2**, 2008,
 Gardner, O., Feldman et al., **Proyecto Spectrum T. I-II-III-IV**,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Socioloxía: Socioloxía da educación**

Materia	Socioloxía: Socioloxía da educación			
Código	P02G110V01105			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Traba Díaz, Amada			
Profesorado	Porto Porto, Benjamín Torres Outón, Sara María Traba Díaz, Amada			
Correo-e	amadat@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>Materia troncal na formación inicial do profesorado de Educación Infantil, imprescindible para que as e os futuros docentes comprendan a complexidade dos procesos e relacións educativas. O programa pretende achegar as dimensións estruturais e ideolóxicas que preceden, condicionan e entrelazan os procesos educativos. A reflexión que se fai nesta materia debería contribuír a unha praxe docente racional e consciente. Os contidos céntranse fundamentalmente nos procesos de socialización e nas súas axencias e ámbitos principais, e, nomeadamente, na escolarización nas sociedades modernas; mais tamén se dá a debida importancia aos aspectos xerais da disciplina sociolóxica.</p> <p>OBXECTIVOS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Abordar os aspectos sociais -non pedagóxicos nin didácticos- implicados nos procesos educativos. - Contextualizar os procesos educativos no seu medio social e histórico, nomeadamente na actualidade. - Adquirir coñecementos básicos de Socioloxía e poder usar as súas achegas teóricas como ferramentas de análise e comprensión da realidade social e educativa. - Incorporar coñecementos de disciplinas afíns. - Desenvolver capacidades de comprensión e análise do medio social e a capacidade de aplicación para avaliar e prever o impacto, máis alá da aula e da práctica profesional diaria, na integración da comunidade, na resolución de conflitos e na innovación educativa.			

Competencias de titulación

Código	
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais

B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Lideranza
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
O alumnado deberá acadar as seguintes competencias procedimentais:	B1
	B2
Adquirir destrezas metodolóxicas (B1, B2, B3, B5, B6, B7, B8, B9, B12, B15, B16, B17 e B21)	B3
- Aprender a seleccionar e xerarquizar a información	B5
- Planificar o traballo, acadar metas concretas, establecer obxectivos e medios	B6
- Avaliar custos e posibles limitacións do traballo de investigación empírica	B7
- Análizar resultados e proceso de investigación	B8
- Sistematizar e presentar oralmente e por escrito os contidos previstos.	B9
	B12
Adquirir destrezas tecnolóxicas: B5, B6, B7, B15, B16, B17 e B21	B15
- Coñecer as ferramentas básicas de informática e audiovisual (procesador de texto, power point, folla de cálculo, acceso a internet, programas multimedia e gravación de voz ou vídeo)	B16
- Traballar con fontes e bases de datos estatísticos	B17
- Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación	B21
- Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural	
Adquirir destrezas lingüísticas: B3	
- Comprensión de textos complexos	
- Expresión escrita, comunicación oral en público	
- Capacidade de captar a atención do receptor	
- Resumir e poñer xunta información complexa ou de fontes diferentes.	

O alumnado ha de ser quen de acadar as seguintes competencias cognitivas:	A4	B1
	A7	B13
Coñecer as bases e os conceptos fundamentais da ciencia sociolóxica, así como o máis básico da súa metodoloxía (A8, A9, A11, A12, B1, B13, B15).	A8	B15
	A9	
	A11	
Comprender e diferenciar os principais paradigmas en Socioloxía; manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas, nomeadamente as que teñen por obxectivo educar e aquelas que contribúen dun xeito implícito á socialización (A12, B1, B13, B15).	A12	
Coñecer e traballar co concepto de socialización e os procesos e axentes que implica, nomeadamente a socialización escolar a súa relación co sistema social a cos roles principais (A8, A12, B1, B13, B15).		
Coñecer e comprender a relación entre o sistema educativo e o sistema social: económico, político, cultural, estratificación (A4, A8, A12, B1, B13, B15).		
Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e comprender e diferenciar as funcións e as relacións entre a familia e o sistema educativo (A8, A12, B1, B13, B15).		
Comprender as posibilidades e os límites da reforma e da innovación educativa (A8, A12, B1, B13, B15).		
Coñecer o papel e funcións que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais; coñecer a construción social, o papel e as relacións dos principais protagonistas dos procesos educativos: infancia e mocidade, docentes e familias (A8, A12, B1, B13, B15).		
Analizar as consecuencias dos sistemas de estratificación e da desigualdade sobre o sistema escolar e o alumnado (A8, A12, B1, B13, B15).		
Comprender as relacións sociais que subxacen os procesos de inculcación, selección e omisión curriculares (A8, A12, B1, B13, B15).		
Comprender as relacións que se establecen na aula e nos centros como microsociedade. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente (A8, A11, A12, B1, B13, B15).		
O alumnado deberá adquirir as seguintes competencias relacionadas co saber ser e estar (A19, A12, B7, B8, B9, B11, B12, B13, B14, B16, B18, B20).	A10	B7
	A12	B8
		B9
Competencias para tarefas colaboradoras, de relación interpersoal, de adaptación e de compromiso:		B11
- Capacidade de escoitar as outras persoas e captar o sentido do que expresan		B12
- Capacidade de facerse entender e de convencer coas súas propostas		B13
- Adaptación a calendarios de traballo e para realizar as tarefas no tempo estimado		B14
- Adaptar e flexibilizar os resultados do seu traballo ao obxectivo común		B15
- Compromiso co traballo, finalización das tarefas ou obxectivos marcados		B16
- Redefinición dos obxectivos ou medios se estes non se axustan aos fins marcados		B18
- Axuste a horarios e pautas externas de traballo		B20
- Asumir a responsabilidade propia, determinar as demandas feitas por outras persoas e non confundir cos intereses persoais		

Contidos

Tema

TEMA 1.- Xénese e evolución da Socioloxía: A perspectiva sociolóxica.	- Perspectiva sociolóxica, perspectiva global e perspectiva sociolóxica na vida cotiá - A socioloxía como ciencia: orixes e desenvolvemento - Teoría sociolóxica: principais paradigmas - As novas perspectivas, con especial mención á perspectiva de xénero - Debate entre estrutura e acción
---	---

TEMA 2.- Conceptos sociolóxicos básicos	<ul style="list-style-type: none"> - Introducción: concepto de sociedade, evolución e tipos de sociedade - Individuo e sociedade, achegas da socioloxía clásica: Marx, Weber e Durkheim (conflito, racionalización, función, anomia) - Cultura: conceptualización, diversidade cultural, subcultura e contracultura; símbolos, valores, normas, desviación e control social - Estrutura social e interacción, status e rol. - Estratificación social: clase, xénero e etnia. - Grupos e organizacións. - Metodoloxía, nocións básicas para o traballo de investigación: a definición do problema, as achegas teóricas, a formulación da hipótese, a escolla do deseño (distinción métodos e ferramentas básicas), recollida e compilación dos datos, interpretación dos resultados, elaboración de informe.
TEMA 3.- Socialización: marco xeral, familiar e escolar	<ul style="list-style-type: none"> - Socialización: teorías, proceso e axencias; a socialización de xénero como exemplo de socialización diferencial. - A socialización no marco da familia, os modelos de socialización familiar, a relación familia-escola. - O ámbito específico da socioloxía da educación: da achega dos clásicos aos paradigmas actuais. - O obxecto da socioloxía da educación: os niveis microsociolóxico, intermedio e macrosociolóxico. - Os temas de interese na socioloxía da educación. - O papel da escola na reprodución da sociedade. - A eficacia da socialización escolar.
TEMA 4.- Sistema social e sistema educativo	<ul style="list-style-type: none"> - O sistema social e o sistema educativo: desenvolvemento - Características comúns e xerais dos sistemas educativos: xeneralidade, obrigatoriedade, ramificación, burocratización. - A orixe do sistema escolar. - A xenealoxía do sistema educativo en España
TEMA 5.- O sistema educativo: funcións e proceso de reforma e readaptación permanente	<ul style="list-style-type: none"> - Funcións: socialización para o traballo, formación cívica, socialización para o consumo e o patriarcado, construción do consenso social a través da educación escolar, a creación de identidade nacional, a regulación do mercado de traballo, a custodia e vixilancia da infancia. - Reforma escolar e políticas educativas
TEMA 6.- A estratificación social e as súas consecuencias no sistema educativo e nos individuos	<ul style="list-style-type: none"> - A abordaxe teórica da desigualdade - Clases sociais e educación: clase social e rendemento escolar, os factores de logro escolar en relación coa clase social. - O xénero como categoría relevante na desigualdade educativa. O sexismo nos contidos curriculares, na interacción informal e na organización do proceso educativo - A etnia e a cultura como categoría relevante na análise da desigualdade e do logro: a diversidade cultural, a interculturalidade na sociedade global.
TEMA 7.- Cultura e educación: o currículo desde a perspectiva sociolóxica	<ul style="list-style-type: none"> - O concepto de currículo, saberes escolares: o expreso e o oculto, espazo e tempo, a organización escolar. - As relacións sociais do proceso educativo: inculcación, selección/omisión, segregación/inclusión - A reprodución cultural e social e a violencia simbólica; os nesgos de xénero, de clase e étnicos - Lingua e currículo - A escola aparello de poder disciplinario
TEMA 8.- Os axentes principais do proceso educativo escolar	<ul style="list-style-type: none"> - A análise sociolóxica do profesorado: a ambivalencia da profesión docente, o profesorado como categoría e como grupo de estatus. A feminización da profesión docente. - A análise sociolóxica da infancia: a construción social da infancia, a infancia postmoderna, a condición social do alumnado e a distribución do poder na aula, as violencias nas escolas: burlas, castigos e agresións, a competencia cos medios de comunicación e os retos das novas tecnoloxías
TEMA 9.- A análise microsociolóxica da vida escolar	<ul style="list-style-type: none"> - A aula como microsociedade: significación social da aula e da relación educativa, poder e estratificación: xénero, clase e etnia - A aula como marco de comportamento: negociación, estigma e resistencia - A comunicación na aula - A socialización da forza de traballo: estratificación do traballo e socialización diferencial e constitución do individuo illado

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	3	0	3
Traballos tutelados	10	20	30
Presentacións/exposicións	8	6	14
Foros de discusión	0	3	3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	16	16
Prácticas autónomas a través de TIC	4	0	4
Seminarios	5	10	15
Actividades introductorias	2	0	2
Estudos/actividades previos	0	20	20
Sesión maxistral	10	0	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	20	30
Probas de resposta curta	1	0	1
Cartafol/dossier	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	<p>☐ Descrición: este é un tempo reservado para atender e resolver dúbidas do alumnado. Durante este curso cada alumna/o deberá dedicar 3 horas a esta actividade.</p> <p>☐ Obxectivos:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Atención, seguimento e orientación do alumnado. o Intercambiar información, perspectivas e coñecementos. o Favorecer o feedback entre as persoas que compoñen o curso: entre o propio alumnado e entre docente e alumnado sobre os contidos e tarefas desenvolvidas na materia. o Seguimento da comprensión de conceptos e contidos así como resolución de dúbidas. o Asesoramento na procura de información. <p>☐ Modalidade: guiada.</p> <p>☐ Natureza: teórica e práctica.</p> <p>☐ Escenario: despacho 113, aulas C ou B</p> <p>☐ Grupos: reducido (entre 4 e 9).</p> <p>☐ Tarefas do alumnado: identificar as dúbidas e problemas de comprensión e formulalas, se pode ser, con posibilidades de resolución.</p>
Traballos tutelados	<p>☐ Descrición: actividades que realiza o alumnado, algúns exemplos poden ser:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Recensións sobre artigos científicos de actualidade. -Traballos monográficos -Procura de información en publicacións, bases de datos, artigos, libros ☐ sobre un tema en concreto. -Proxectos: deseño e desenvolvemento dun traballo de investigación que inclúa parte ou todas as actividades precedentes. <p>Quen se encargue da docencia acoutará e aceptará os temas de estudo propostos polo alumnado. Realizará o seguimento do traballo e avaliará o proceso e o resultado final.</p> <p>☐ O obxectivo é adquirir e consolidar coñecementos e formar parte fundamental do traballo que se avalia.</p> <p>☐ Modalidade: autónoma.</p> <p>☐ Natureza: práctica.</p> <p>☐ Escenario: non hai prescrición.</p> <p>Realizarase en grupo reducido (3-4 compoñentes).</p> <p>O alumnado realizará o traballo a partir do guión proporcionado pola/o docente, dispoñendo das sesións de prácticas (horas B) e das sesións de titoría para facilitar o seguimento do seu traballo.</p>

Presentacións/exposicións Descrición: todos os traballos tutelados nas sesións prácticas deben ser presentados en público a todo o grupo en sesións habilitadas a tal efecto ao final do cuadrimestre, nas dúas semanas lectivas do mes de xaneiro. Teráse en conta a habilidade para comunicar e a capacidade de captar a atención do público así como a capacidade de síntese e os recursos empregados.

Tamén se poden expoñer, pero non é obrigatorio, outros traballos que se vaian realizando de forma voluntaria polo alumnado.

Estas exposicións consistirán en presentar un tema concreto ou un traballo (previa presentación escrita na que se avaliará o contido).

Trátase dunha metodoloxía que traballa unha competencia nuclear e transversal cuxo obxectivo é aprender a comunicar.

Os traballos expoñeranse en grupo -os que se realicen en grupo- ou individualmente os que se fagan desa forma con carácter voluntario.

As presentacións serán avaliadas en función dos criterios previamente establecidos, podendo incluso integrar a avaliación criterios e cualificacións incorporados polo alumnado.

Modalidade: guiada.

Natureza: práctica.

Escenario: aula ordinaria que conta con recursos tecnolóxicos (canón de proxección, transparencias, conexión a Internet, vídeo ou DVD)

Grupo: grande, mediano ou reducido.

Tarefas do alumnado:

o Expoñer o traballo publicamente.

o Defendelo, é dicir, debe responder ás preguntas e posibles críticas construtivas de colegas e docentes.

o Poderanse explicar na parte final da exposición os problemas e obstáculos xurdidos durante la elaboración do traballo.

Foros de discusión

Descrición: esta é unha actividade, que se realizaría a través da plataforma virtual na que se poderán debater e intercambiar informacións e opinións de interese para o desenvolvemento teórico e práctico da materia, especialmente temas de actualidade ou de relevancia.

Obxectivos:

o Abrir novas perspectivas e temas e traballar e consolidar coñecementos.

o Cuestionar(se) opinións persoais e posibles prexuízos.

o Desenvolver habilidades comunicativas.

Modalidade: autónoma.

Natureza: práctica.

Escenario: non prescrito agás pola necesidade de conexión á rede.

Grupos: individual ou reducido.

Quen teña a cargo a docencia, ou incluso o alumnado, propondrá un tema de debate ou de estudo, se é preciso nomearase alguén que dinamice ou modere o foro.

Resolución de problemas Descrición: formulación, análise, resolución individual, e de proceder debate en grupo, dun e/ou exercicios de forma exercicio relacionado coa temática da materia de forma autónoma por parte do alumnado. autónoma

Obxectivo

o Reflexionar sobre as cuestións principais da materia e relacionar teoría e práctica.

o Introducir novos conceptos e integralos cos antigos.

o Consolidar coñecementos.

A docente propondrá ao final de cada tema dos que compoñen a documentación básica de consulta e estudo unha batería de cuestións ou exercicios denominadas actividades de autoavaliación, a resolución destas actividades integrará o contido do cartafol xunto coa documentación elaborada para os seminarios e outros traballos voluntarios. A docente poderá revisar este material que formará parte da avaliación final.

Modalidade: autónoma.

Natureza: teórico-práctica.

Escenario: non prescrito.

Tarefas do alumnado:

o Resolver a cuestión ou exercicio proposto pola/o docente a partir da documentación facilitada.

o Aínda que as actividades se realizaren de forma autónoma, o alumnado disporá en todo momento de sesións de titoría para que a docente poida realizar o acompañamento e seguimento desta metodoloxía.

Prácticas autónomas a través de TIC	<p>□ Descripción: desenvolver con axuda das TIC prácticas de búsqueda de información, manexo de ferramentas básicas para deseñar táboas e gráficas, tratamento de datos e búsqueda de fontes estatísticas.</p> <p>Desenvolveranse 2 sesións ao inicio do curso en horas B, as dúas primeiras semanas, e outras 2, tamén en horas B cando o desenvolvemento dos traballos o requira, é dicir. no momento en que se trate de buscar, procesar e presentar a información para os traballos. Aproximadamente terán lugar na 2ª, 3ª, e 4ª semana de novembro.</p> <p>□ Obxectivos:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Facilitar a correlación entre a teoría e a práctica. o Consolidar coñecementos. o Utilizar programas ou recursos informáticos. <p>□ Modalidade: guiada.</p> <p>□ Natureza: práctica.</p> <p>□ Escenario: aula de informática ou aula B e en grupo mediano.</p> <p>□ Que estea a cargo desta docencia deberá elaborar e proporcionar un guión para orientar a realización do traballo e das actividades concretas en cada caso, asemade deberá facer o seguimento da evolución da actividade do alumnado.</p> <p>□ Tarefas do alumnado: realizar a actividade proposta en tempo e forma.</p>
-------------------------------------	---

Seminarios	<p>□ Descripción: trátase dun tipo de metodoloxía que combina o traballo autónomo co guiado de aula. Pretende profundar e ampliar o contido xeral da materia pero a través dun tema específico tratado no programa xeral da materia. O tema escollido é: Socialización, educación e xénero Terán lugar 8 sesións de unha hora en pequeno grupo (sesións de horas C) en semanas alternas co fin de dar tempo a preparar lecturas de textos e procuras de información etc..</p> <p>□ Obxectivo: adquirir, comunicar e consolidar coñecementos teórico-prácticos e fomentar a interactividade entre a docente e o alumnado.</p> <p>□ Modalidade: guiada.</p> <p>□ Natureza: práctica.</p> <p>□ Escenario: aula ordinaria con recursos tecnolóxicos.</p> <p>□ Grupos: reducido</p> <p>□ Tarefas do alumnado: procura, traballo de documentación, lectura e análise, para achegalo ás demais persoas participantes no seminario.</p>
------------	---

Actividades introductorias	<p>□ Descripción:</p> <p>Esta actividade realizarase na primeira sesión en gran grupo e terá unha duración de 2 horas. Está encamiñada a tomar contacto e a dar e recoller información sobre a materia e sobre o alumnado (coñecementos previos, intereses e motivacións).</p> <p>Presentarase unha curtametraxe que o alumnado terá que analizar en chuvia de ideas e despois sobre un guión proposto pola docente, quen preguntará sobre ideas e conceptos para coñecer o grao de afinidade e comprensión na materia.</p> <p>TAsemade presentarase un exercicio práctico no que o alumnado terá que responder oralmete a unhas preguntas.</p> <p>Na última media hora farase a presentación da específica do curso: obxectivos, contidos, metodoloxía, avaliación, etc.</p> <p>□ Obxectivo: comunicar amigablemente que se pretende atinxir con este curso e de forma somera coa materia de Socioloxía. aclarar no posible a finalidade da mesma e o seu interese.</p> <p>□ Modalidade: guiada.</p> <p>□ Natureza: teórica.</p> <p>□ Escenario: aula ordinaria.</p> <p>□ Grupo: grande.</p> <p>□ Tarefas do alumnado: participar activamente nas actividades.</p>
----------------------------	---

Estudos/actividades previas	<p>☐ Descrición: sempre antes de cada sesión presencial maxistral (horas A) ou do desenvolvemento de traballo práctico (horas B) ou seminarios (horas C) o alumnado realizará as actividades previstas como previas.</p> <p>O alumnado deberá procurar, ler e traballar a documentación ou o material proposto e facilitado pola/o docente.</p> <p>o Pode ser para unha actividade teórica - procura de información, análise e organización de documentación- ou a realización dunha tarefa que haxa de ser resolta con traballo práctico.</p> <p>☐ Obxectivo: aprender e asistir ás aulas cun mínimo de coñecementos da materia que permita avanzar a bo ritmo e compartir coñecementos para facilitar o debate en sesión maxistral, seminario ou práctica.</p> <p>Quen se encargue da docencia poñerá a disposición do alumnado o material de lectura ou as indicacións para obtelo.</p> <p>☐ Modalidade: autónoma. ☐ Natureza: práctica. ☐ Escenario: Non prescrito. ☐ Realizarase en grupo reducido ou de forma individual.</p> <p>☐ Tarefas do alumnado: o Procurar a documentación (bibliográfica, bases de datos, Internet, etc.) o Ler a documentación facilitada polo/a docente ou obtida de forma autónoma.</p>
-----------------------------	---

Sesión maxistral	<p>Exposición, explicación e aclaracións do contido da materia: Relacionar coa sesión anterior Resaltar as ideas principais Explicacións ordenadas e estruturadas</p> <p>Exemplos (de actualidade, reais, etc.) Relacionar os novos conceptos Asegurar a comprensión do contido empregando a exposición teórica ou a discusión e debate.</p> <p>☐ Obxectivo: abrir portas a novos coñecementos ☐ Modalidade: Guiada, a presenza de docente é necesaria. ☐ Natureza: Teórica. ☐ Escenario: Aula ordinaria A (na que se desenvolven habitualmente as aulas).</p> <p>Recursos tecnolóxicos (proxector, conexión a Internet, vídeo ou dvd).</p> <p>☐ Grupos: grande.</p> <p>☐ Tarefas do alumnado: participar activamente na sesión (tomar notas, tomar a palabra, contestar preguntas).</p>
------------------	---

Resolución de problemas e/ou exercicios	<p>☐ Descrición: formulación, análise, resolución e debate de exercicios relacionados coa temática da materia.</p> <p>A docente propón, ao final de cada tema, por escrito e de forma organizada unha batería de exercicios e actividades.</p> <p>A documentación de consulta e lectura estará a disposición do alumnado e conforma a guía de orientación e análise, centra os puntos de interese, de ampliación ou de complexidade para a posterior discusión e posta en común na aula.</p> <p>En hora A realizarase un exercicio escrito por cada tema que será recollido pola docente na aula para incorporarse a avaliación.</p> <p>En todas as sesións maxistras a docente preguntará pola realización dos exercicios de autoavaliación, polas dificultades e dúbidas atopadas e recollerá os comentarios e achegas do alumnado comentados en público. Resolveráse na aula cantas dúbidas se presenten deste xeito.</p> <p>☐ Obxectivo: Reflexionar e relacionar teoría e práctica e proporcionar feedback ao alumnado sobre o proceso de aprendizaxe. Realmente é unha peza metodolóxica integrada, que permite aprender, consolidar, ampliar, autoavaliar e avaliar, e comunicar na aula. ☐ Modalidade: guiada. ☐ Natureza: práctica. ☐ Escenario: aula ordinaria con recursos tecnolóxicos. ☐ Grupo: grande. ☐ Tarefas do alumnado: o alumnado deberá resolver os exercicios propostos a partir do material de estudo facilitado pola docente. Posteriormente terá lugar unha posta en común.</p>
---	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Seminarios	<p>Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalizado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.</p>
Resolución de problemas e/ou exercicios	<p>Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalizado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.</p>
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	<p>Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalizado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.</p>
Titoría en grupo	<p>Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalizado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.</p>
Traballos tutelados	<p>Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalizado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.</p>

Presentacións/exposicións Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalzado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.

Prácticas autónomas a través de TIC Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalzado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.

Probas	Descrición
---------------	-------------------

Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalzado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.
--	--

Probas de resposta curta	Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalzado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.
--------------------------	--

Cartafol/dossier	Con esta atención preténdese guiar todo o traballo, tanto o teórico como o práctico: exercicios, traballos, estudo, etc., e facer un seguimento persoalzado, que se consignará nas fichas, da evolución e avaliación de proceso. Durante o desenvolvemento do curso o alumnado vai ter atención personalizada: - Nas horas B, nas que se guiará o proceso de aprendizaxe en TIC e tutelará o traballo de investigación de cada grupo fase por fase. - Nas horas C, nas que se poderán debater e pór en común dúbidas que se susciten no estudo da materia, e, especialmente, o que se prepare para os seminarios. - En titoría individual (ou en pequeno grupo) nos despachos e nas horas consignadas para elo no plano da facultade. - Titoría e atención individualizada ou en rede a través de correo electrónico O alumnado terá que cubrir: - 3 horas de titoría de grupo en despacho ou aula. - 1 hora de titoría individual no despacho ao longo do cuadrimestre. Esta hora poderá dividirse en tramos e poderá aproveitarse para facer o seguimento do cartafol.
------------------	--

Avaliación

Descrición	Cualificación
------------	---------------

Traballos tutelados	Esta metodoloxía está pensada para poñer en práctica os coñecementos adquiridos e activar as capacidades que permiten acadar competencias de aplicación á realidade. O traballo será guiado, avaliado en proceso, e avaliado ao final. A base sobre a que se aplican os criterios será a participación nas sesións de introdución e de seguemento e a memoria onde se recolle o realizado.	20
Presentacións/exposicións	Neste apartado terase en conta a presentación pública dos traballos tutelados, así como a presentación e debate ou posta en común en aula dos exercizos e dos seminarios.	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Esta metodoloxía está pensada para aquelas persoas que desexen afondar un pouco máis nos temas. No material preparado pola docente fanse suxestións que orientan ao alumnado para este fin, podendo tamén o propio alumnado afondar en aspectos que non estean suxeridos pola docente. Este traballo pasará a formar parte do cartafol individual do alumnado.	10
Seminarios	Cada grupo C terá 8 sesións en seminario (horas C) ao longo do cuadrimestre. Para o seu desenvolvemento será preciso que o alumnado se documente previamente. Nas sesións de seminario cada participante intervirá presentando as conclusións ás que chegara, de modo que se comparta o coñecemento e que se debata en grupo. O traballo desenvolvido contará para a avaliación.	10
Probas de resposta curta	Durante o desenvolvemento do curso realizaranse 9 probas de coñecemento (unha por cada tema) de resposta curta sen apoio de apuntamentos nin material de consulta. Para a súa realización tomarase como base os exercicios propostos ao final de cada tema. Serán avaliadas de inmediato e devoltas ao alumnado para a súa comprobación e comentario en aula.	20
Cartafol/dossier	No cartafol irase plasmando o traballado realizado durante o curso: resolución de exercicios, pescudas, recensións, cometarios sibre vídeos e películas, tanto da parte teórica xeral como a correspondente ao seminario. Asemade, pódense incluír aspectos concretos relacionados co traballo de investigación tutelado de grupo. O cartafol poderase ir revisando na titoría ao longo do cuadrimestre por solicitude do alumnado ou da docente.	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	A proba presencial de resposta longa (de desenvolvemento dun tema ou dun cometario de texto) ten carácter voluntario e marcará a diferenza entre o notable e o sobresaliente ou a MH. Terá lugar na data da proba final oficial. Disporase de dúas horas para a súa realización e poderanse consultar materiais como o cartafol ou outras lecturas de consulta. Nesta data oficial final participarán tamén as persoas que non acadaran unha avaliación continua positiva ao longo do desenvolvemento do cuadrimestre pero cun tipo de proba que contemple unha mestura de preguntas curtas e longas. Tamén disporán de dúas horas para o seu desenvolvemento.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Ningún traballo tutelado poderase dar por finalizado ata que non obteña a cualificación de apto. Na cualificación total representa un valor do 20%. O valor da exposición dos traballos e das exposicións orais en aula e seminarios representa o 20%. O valor das probas de resposta curta será tomado en conxunto, proporcionando até un 20% da cualificación final. O valor total do portfolio poderá supor o 30% da cualificación final. Comporán esta cualificación tres elementos:

- o recompilado para os seminarios (valor xa determinado co 10 por cento no seu apartado)
- o recompilado como traballo voluntario (valor xa determinado co 10 por cento no seu apartado)
- o recompilado como exercicios de final dos temas que se realizan para a preparación das probas de resposta curta: o 10 por cento.

Esta última porcentaxe é o que se computa aquí cun 10

Como se ve, a proposta de traballo permite desenvolver diversas estratexias de aprendizaxe poñendo especial atención no traballo autónomo.

En consecuencia ofrécese multitude de materiais, ligazóns e documentos. O tipo de materia require facer máis fincapé nos aspectos reflexivos, polo que na segunda convocatoria teranse en conta os mesmos criterios. Haberá que facer unha proba mixta oral e escrita para poder avaliar todos os requirimentos metodolóxicos que se mencionan neste apartado 7.

As partes superadas xa durante a avaliación continua que formaron parte da cualificación en convocatoria ordinaria gardaranse para a segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

Fernández Palomares, Francisco (coordinador), **Sociología de la educación.**, Madrid: Pearson,
Educar en tiempos inciertos, **Fernández Enguita, Mariano**, Madrid: Morata,
Sociología de la Educación, **Fernández Enguita, Mariano (editor)**, Barcelona: Ariel referencia,
Sociología, **Macionis, John J. & Plummer, Ken**, Madrid: Prentice Hall,
La educación general en España, **Pérez-Díaz, Víctor e Rodríguez, Juan C.**, Fundación Santillana,
Diccionario de sociología, **Salvador Giner, Emilio Lamo de Espinosa e Cristóbal Torres (editores)**, Madrid: Alianza Editorial,
Las reformas educativas a debate, **Varela, Julia**, Madrid: Morata,
Atando teoría y práctica en la labor docente, **Viniegra, L.**, Barcelona: Paidós,
Investigación-acción, reflexión crítica sobre la práctica educativa, **VVAA.**, Eduforma,
Aprendiendo a trabajar: como los chicos de la clase obrera consiguen trabajos de clase obrera, **Willis, Paul**, Madrid: Akal,
El harén pedagógico. Perspectiva de género en la organización escolar, **Santos Guerra (coordinador)**, Barcelona: Graó,
Cultura infantil y multinacionales, **Steimberg y Kinchelore (compiladores)**, Madrid: Morata,
Nacimiento de dos hermanos gemelos: el sociólogo y el maestro de escuela (reflejo de Francia en el, **Volker, Joan**,
Barcelona: Península,
Chicos son hombres serán: cómo romper los lazos entre masculinidad y violencia, **Miedziam, Myriam**, Madrid: Horas y horas,
La escuela obligatoria y la invención de la infancia anormal en Espacios de poder, **Muel, Francine**, Madrid: Ediciones de la Piqueta,
La escuela a examen, **Fernández Enguita, Mariano**, Madrid: Pirámide.,
La profesión docente y la comunidad escolar, **Fernández Enguita, Mariano**, Madrid: Morata,
Vigilar y castigar, **Foucault, Michel**, Madrid: Siglo XXI,
La escuela no es una empresa. El neoliberalismo al asalto de la escuela pública, **Laval, L.**, Barcelona: Paidós,
Educar como Dios manda, **Appel, Michel W.**, Barcelona: Paidós,
<http://www.un.org/>, **Naciones Unidas**,
<http://www.oneworld.net>, **One World**,
<http://www.europa.eu.int/index-en.htm>, **Unión Europea**,
<http://portal.unesco.org/>, **UNESCO**,
Escuelas y calidad de la enseñanza, **Informe internacional OCDE**, Barcelona: MEC/Paidós,
Educación superior y futuro de España, **Pérez-Díaz, Víctor e Rodríguez, Juan C.**, Fundación Santillana,
www.ine.es, **Instituto Nacional de Estadística**,
<http://www.consellodacultura.org>, **Consello da Cultura Galega**,
Falar galego: No veo por que. Aproximación cualitativa á situación sociolingüística de Galicia, **Iglesias Álvarez, Ana**, Vigo, Xerais,
www.ige.eu/web/index, **Instituto Galego de Estatística**,
fatic.uvigo.es/index, **Universidade de Vigo**,
www.csic.es/, **CSIC**,
www.migualdad.es/mujer/, **Instituto de la Mujer. La mujer en cifras**,
sgi.xunta.es/publdida.html -, **Servizo de Igualdade (Galicia)**,
www.oecd.org/document, **OCDE**,
www.cervantesvirtual.com/, **Biblioteca Virtual Cervantes**,
www.educarm.es/templates/portal/images/ficheros/revistaEducarm/, **REDINET (Información educativa)**,
www.sc.ehu.es/sfwseec/basedatos.htm -, **ERIC (Centro de recursos educativos)**,
www.plazayvaldes.es/libro/diccionario-critico-de-ciencias-sociales/1249/, **Diccionario crítico de Ciencias Sociales**,
www.injuve.mtas.es/injuve/portal.portal.action, **INJUVE (Instituto de la Juventud de España)**,
http://webs.uvigo.es/hcastro/guias/guia_dep08.html, **Como realizar un trabajo académico**,
Metodología de investigación, **Hernández Sapien**, México, Mc.Graw-Hill,
Amor líquido: acerca de la fragilidad de los vínculos humanos, **Bauman, Zygmunt**, México, FCE,
La convivencia, **Illich, Ivan**, Barcelona, Virus,
Sociofobia: el cambio político en la era de la utopía digital, **Rendueles, César**, Madrid, Capitan Swing,
El Trabajo de cuidados, **Carrasco, Cristina**, Madrid, Los libros de la Catarata,
La corrosión del carácter, **Sennett, Richard**, Barcelona, Anagrama,

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase poñer atención á documentación que se sube á plataforma virtual FAITIC.

Nela están desenvolvidos os temas, esquemas de traballo, fichas e guións para realizar comentarios e outros traballos voluntarios, guías (como a de análise de películas con perspectiva sociolóxica), novas, anuncios, calendario previsto de realización do programa e datas das probas de avaliación. Debe poñerse atención á bibliografía máis ampliada e bases de datos importantes para o desenvolvemento dos traballos.

Recoméndase ver os vídeos, documentais e películas que se propoñen nos diversos temas da materia pois creo que contribúen a abrir o foco sobre a sociedade.

Recoméndase encarecidamente que se lea esta guía con atención para poder aclarar as dúbidas xa na sesión de presentación da materia o primeiro día e non pasemos o curso aclarando cuestións que xa están recollidas neste documento.

Tamén é importante ler a prensa e estar ao tanto dos acontecementos, e ter unha actitude aberta, curiosa e crítica ante o mundo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Comunicación: Lingua galega**

Materia	Comunicación: Lingua galega			
Código	P02G110V01201			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Fernández Salgado, Benigno			
Profesorado	Fernández Salgado, Benigno Rodríguez Guerra, Alexandre			
Correo-e	bfsalgado@gmail.com			
Web				

Descrición xeral A especialidade do Grao en Educación Infantil esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha ampla formación en aspectos psicopedagóxicos, unha boa competencia na ferramenta básica da comunicación: a lingua.

O obxectivo desta materia é desenvolver dun modo coherente as capacidades lingüísticas e comunicativas de xeito que se favoreza a transmisión de coñecementos e a formación integral dos discentes. Alén de aprender a escoitar, tres son as destrezas que os profesores deben axudar a perfeccionar nas aulas: a capacidade lectora (comprensión, ritmo, dicción), a expresión oral (corrección, claridade, fluidez) e a expresión escrita (coherencia, unidade, gramaticalidade).

O futuro mestre de Educación Infantil deberá, por tanto, adquirir un nivel adecuado de lingua galega con vistas a desempeñar con eficacia as súas tarefas docentes: utilizando a lingua galega como lingua normal no ensino, servindo de modelo lingüístico para os seus alumnos e corrixindo os erros ou inadecuacións que estes poidan cometer na lingua oral e escrita.

Competencias de titulación

Código	
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B7	Resolución de problemas
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B18	Lideranza

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	A4	B3
	A6	B11
		B13
		B14

Falar, ler e escribir correcta e axeitadamente en galego.	A4 A5 A6 A11	B1 B2 B3 B11 B13 B15
Coñecer e dominar as técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	A5 A6 A11	B1 B3 B13 B17
Coñecer a fonética e a ortografía da lingua galega	A6	B3 B15
Coñecer a gramática da lingua galega.	A2 A6 A11	B1 B3 B12 B15
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua galega.	A5 A6 A11	B3 B18
Comprender as regras de formación de palabras polas que a lingua galega constrúe o seu vocabulario por vía interna.	A6	B1 B3 B7
Coñecer e utilizar adecuadamente un léxico suficiente para expresarse con precisión na exposición oral e na redacción de textos.	A2 A4 A6	B3 B4 B7 B11 B12 B15

Contidos

Tema	
Fonética e ortografía	O uso das grafías e o sistema fonético galego. A acentuación gráfica. Palabras de ortografía dubidosa. Os signos de puntuación.
Gramática	Substantivo e adxectivo. Artigo. Pronome persoal. Demostrativo. Posesivo. Indefinidos e numerais. Relativos, interrogativos e exclamativos. O adverbio. O verbo. O infinitivo conxugado. As perífrases verbais. Os elementos de relación: preposicións e conxuncións. A sintaxe oracional. Concordancia nominal e correlación verbal. A construción da oración.
Léxico e formación de palabras	Palabras patrimoniais, semicultismos e cultismos. Grupos consonánticos. Sufixos e terminacións. Familias léxicas irregulares. Interferencias léxicas. Neoloxismos. A precisión léxica: selección do léxico, incorreccións comúns, tópicos e abusos. Procesos de formación de palabras e morfoloxía léxica. Derivación: prefixación e sufixación. Parasíntese. Composición. Outros procedementos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	7.5	22.5	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	15	30
Seminarios	15	30	45
Sesión maxistral	15	15	30
Probas de resposta curta	1	2	3

Probas de tipo test	1	2	3
Traballos e proxectos	3	6	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Elaboración dun traballo (texto escrito, estudo dialectolóxico ou análise de calquera aspecto relacionado co programa).
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicios relacionados cos temas da materia.
Seminarios	Preparación e exposición dun tema para afondar nel e conseguinte discusión en grupo
Sesión maxistral	Desenvolvemento do programa da materia, con especial atención á gramática do idioma.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aclaracións atinxentes ós temas do programa, a outros temas explicados na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións sobre a elaboración do traballo escrito. Indicacións sobre a exposición oral do traballo realizado.
Traballos tutelados	Aclaracións atinxentes ós temas do programa, a outros temas explicados na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións sobre a elaboración do traballo escrito. Indicacións sobre a exposición oral do traballo realizado.
Seminarios	Aclaracións atinxentes ós temas do programa, a outros temas explicados na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións sobre a elaboración do traballo escrito. Indicacións sobre a exposición oral do traballo realizado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados		25
	Elaboración dun traballo (texto escrito, estudo dialectolóxico ou análise de calquera aspecto relacionado co programa).	
Resolución de problemas e/ou exercicios		15
	Exercicios relacionados cos temas da materia.	
Seminarios		15
	Exposición oral dun tema relacionado coa investigación en curso que se leva a cabo como parte do traballo tutelado.	
Sesión maxistral		5
	Asistencia para a preparación do exame de fin de curso que incluírá os temas gramaticais explicados, os discutidos nos seminarios e a aplicación práctica con exercicios (probas de resposta curta e tipo test)	
Probas de resposta curta	Exame para responder de maneira breve sobre os coñecementos que se adquiriron da materia.	15
Probas de tipo test	Exame das Normas Ortográficas e Morfolóxicas do Idioma Galego	15
Traballos e proxectos	Presentación oral do traballo tutelado	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modelo A. Para se poderen presentar ó exame, os estudantes que asistan con regularidade ás clases (como mínimo o 80%) terán que estar aprobados dos exercicios das clases B e do traballo obrigatorio das clases C. Para aprobar a materia hai que superar o traballo, os exercicios e o exame. As notas do exame aprobado sumaranse ás notas de B e C.

Modelo B. Os estudantes que non asistan regularmente ás clases (menos do 80%) terán que presentarse ó exame pero deberán entregar os exercicios das clases B e un traballo equivalente ó das clases C dúas semanas antes da data oficial do exame. Estes traballos só contarán como requisito para poder facer o exame.

Bibliografía. Fontes de información

Álvarez, R., Monteagudo, H. e Regueira, X. L., **Gramática galega**, Vigo: Xerais,
Álvarez, R. e Xove, X., **Gramática da lingua galega**, Vigo: Galaxia,
Callón, Carlos, **Como falar e escribir en galego con corrección e fluidez**, Vigo: Xerais,
Crystal, D., **A morte das linguas**, Vigo: Galaxia,
Dubert García, Francisco et al., **Novo dicionario da lingua galega**, Vigo: Obradoiro,
Feixóo Cid, X., **Gramática da lingua galega. Síntese práctica**, Vigo: Xerais,
Fernández Salgado, B. (ed.), **Dicionario de usos e dificultades da lingua galega**, Vigo: Galaxia,
Formoso Gosende, V., **Do estigma á estima. Propostas para un novo discurso lingüístico**, Vigo: Xerais,
Freixeiro Mato, X. R., **Gramática da lingua galega, I, II, III**, Vigo: A Nosa Terra,
Granxa González, X. A. e Méndez Álvarez, M. X., **Manual de lingua galega I e III**, Vigo: Xerais,
Hermida, C., **Gramática práctica (morfosintaxe)**, Santiago: Sotelo Blanco,
ILG/RAG, **Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego**, Santiago de Compostela: ILG/RAG,
López Taboada, C. e Soto Arias, R., **Dicionario de fraseoloxía galega**, Vigo: Xerais,
Méndez Álvarez, M^a. X., **Ortografía da lingua galega**, Vigo: Xerais,
Muñoz Súa, B., **Claro e seguido, 1, 2, 3, 4**, Vigo: Xerais,
Núñez Singala, Manuel, **En galego, por que non?**, Vigo: Galaxia,
Pena, X. R. e Rosales, M., **Manual e exercicios de galego urxente**, Vigo: Xerais,
Regueira, X. L., **Os sons da lingua**, Vigo: Xerais,
Santamarina, A. (dir.), **Dicionario de dicionarios, Versión 3**, A Coruña: Fundación Barrié de la Maza,
VV.AA., **Gran dicionario Xerais da lingua**, Vigo: Xerais,

Bibliografía adicional será fornecida nas aulas.

Ligazóns interesantes relacionadas coa lingua galega e a súa aprendizaxe:

<http://www.ogalego.eu/>

<http://ilg.usc.es>

<http://www.consellodacultura.org/arquivos/asg/anosafala.php>

<http://www.realacademiagalega.org/publicacions>

<http://www.realacademiagalega.org/dicionario/#inicio.do>

<http://www.xunta.es/linguagalega/arquivos/Lexico2-Galicia.pdf>

<http://www.xunta.es/linguagalega/arquivos/Lexico1-Galicia.pdf>

Recomendacións

Outros comentarios

A ficha cos datos persoais e a fotografía debe entregarse nas dúas primeiras semanas de clase.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Desenvolvemento motor**

Materia	Educación: Desenvolvemento motor			
Código	P02G110V01202			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Pazos Couto, Jose Maria			
Profesorado	Barcala Furelos, Roberto Jesús Pazos Couto, Jose Maria			
Correo-e	chema3@gmail.com			
Web	http://www.portaleducacionfisica.es			
Descrición xeral	Materia de estudio da motricidade humana con especial incidencia na etapa de 0 a 6 anos. Fundamentos teóricos e recursos prácticos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Lideranza
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer os fundamentos da motricidade humana con especial incidencia na etapa dos 0 a 6 anos	A2 A8 A11	B8 B9 B13 B14 B21
Coñecer os fundamentos da expresión corporal do currículo así como as teorías da adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes.	A2 A8	B2 B10
Saber utilizar o xogo como recurso didáctico así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	A1 A2 A11	B1 B2 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B21
Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión, as habilidades motrices e a creatividade.	A1 A2 A3 A5 A8 A11	B2 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B21
Coñecer e utilizar cancións para promover a educación rítmica	A2 A3	B1 B2 B9 B17
Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices e potenciar nos nenos e nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices e os beneficios que ten sobre a saúde.	A1 A2 A4 A8 A10 A11	B1 B2 B7 B8 B9 B11 B13 B15 B16
Promover a sensibilidade relativa á expresión e a creación.	A2 A11	B8 B9 B11 B12 B13 B14 B16 B17 B18 B21

Ser capaz de desenvolver os hábitos de autonomía persoal e o respecto as normas de convivencia do alumnado.	A2	B2
	A4	B6
	A5	B7
	A10	B8
	A11	B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
	B16	
	B17	
	B19	
	B21	

Contidos

Tema	
TEMA 1: A EDUCACIÓN *PSICOMOTRIZ E *SENSORIOMOTRIZ. CONCEPTO, *ORIXES E TRANSCENDENCIA EDUCATIVA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto de Educación *psicomotriz. 2. Obxectivos da Educación *psicomotriz. 3. Acción educativa. 4. Orixe da Educación *psicomotriz. <ol style="list-style-type: none"> 4.1. - *Wallon. (Unidade funcional, desenvolvemento, relación entre trastornos *psicomotores e trastornos do comportamento) 4.2.-Outros. (Psicanálise, *Ajuriaguerra, *Gessell, *Dupre, *Guilmain.)
TEMA 2.- TENDENCIAS ACTUAIS NA EDUCACIÓN *PSICOMOTORA	<ol style="list-style-type: none"> 1. A aproximación psiquiátrica e *neuropsiquiátrica (*Ajuriaguerra). 2. A aproximación psicopedagóxica (*Picq e *Vayer). 3. Aproximación científica: o método *psicocinético de *J. Lle *Boulch. 4. A educación *vivenciada de A.*Lapierre e *B.*Aucouturier. 5. Educación *psicomotora nos países anglófonos. <ol style="list-style-type: none"> 5.1. O modelo *perceptivo-motor de *Cratty. 5.2. O método de *Delacato. 5.3. O método de educación *perceptivo-*motórica de *Kephart 5.4 Educación *psicomotriz e Educación Física de Base.
TEMA 3: O ESQUEMA CORPORAL.	<ol style="list-style-type: none"> 1.- O esquema corporal: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Toma de conciencia e representación. <ol style="list-style-type: none"> 1.1.1. Evolución da imaxe corporal. 1.1.2. Programa educativo básico. 1.2. Organización do esquema corporal. <ol style="list-style-type: none"> 1.2.1. Percepción e control do propio corpo. 1.2.2. Control *postural e equilibrio. 1.2.3. Control respiratorio. 2. Afirmación da *lateralidad e orientación do esquema corporal. <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Evolución do proceso de *lateralización. 2.2. Posta en práctica do predominio lateral e a orientación do esquema corporal. 3. Actividades e metodoloxía de aplicación.
TEMA 4: DESENVOLVEMENTO DE HABILIDADES *PERCEPTIVAS A través de TAREFAS *MOTRICES HABITUAIS.	<ol style="list-style-type: none"> 1. As tarefas *motrices habituais. 2. Os aspectos *perceptivos. 3. Percepción dun mesmo. <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Aspectos funcionais. Carácter global e *segmentario. 3.2. Aspectos estruturais. Carácter global e *segmentario. 4. Percepción da contorna. <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Aspectos funcionais (utilización de espazo-tempo). 4.2. Aspectos estruturais (posibilidades de situación da contorna en relación a nós no espazo e no tempo. Posibilidades do estado da contorna: Fixo. Estable. Cambiante. 4.3. Aspectos temporais: Duración de sucesos. Precisión de sucesos. Reiteración de sucesos. 4.4. Aspectos espazo-temporais: Velocidade. Aceleración. 5. Actividades e metodoloxía de aplicación.

TEMA 5: DESENVOLVEMENTO DAS HABILIDADES E DESTREZAS BÁSICAS.

1. Concepto de habilidades *motrices básicas.
- 1.1. Estadios no desenvolvemento das habilidades *motrices.
2. Desprazamentos.
  - 2.1. Concepto.
  - 2.2. Factores a considerar nun programa educativo para o desenvolvemento dos desprazamentos.
  - 2.3. Aspectos dos desprazamentos.
  - 2.4. Factores que interveñen nos desprazamentos.
3. Saltos.
  - 3.1. Concepto.
  - 3.2. Partes do salto e a súa utilización didáctica.
  - 3.3. Factores que interveñen nos saltos.
4. Xiros.
  - 4.1. Concepto.
  - 4.2. Clasificación dos xiros.
  - 4.3. Factores que interveñen nos xiros.
5. Lanzamentos e recepcións.
  - 5.1. Concepto.
  - 5.2. Clasificación dos lanzamentos e das recepcións.
  - 5.3. Factores que interveñen.
6. A coordinación *motriz xeral.
  - 6.1. Concepto.
  - 6.2. Evolución no neno.
7. A coordinación *segmentaria.
  - 7.1. Coordinación *óculo-manual.
  - 7.2. Coordinación *óculo-*pié.
8. Actividades e metodoloxía de aplicación.

TEMA 6 O NENO E A EXPRESIÓN CORPORAL.

1. O corpo e o movemento como medios de expresión.
2. A expresión corporal e os seus elementos básicos.
  - 2.1. A linguaxe corporal e o xesto.
  - 2.2. Elementos cualitativos do movemento: o espazo e O tempo.
  - 2.3. Actividades de expresión corporal: Expresión corporal. Danza. Mimo. Expresión dramática.
3. Ritmo e movemento.
  - 3.1. Consideracións teóricas.
  - 3.2. Influencia do ritmo na realización de tarefas *motrices.
4. Actividades e metodoloxía de aplicación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	15	25
Traballos de aula	10	15	25
Debates	5	7.5	12.5
Presentacións/exposicións	14	21	35
Prácticas de laboratorio	10	15	25
Eventos docentes e/ou divulgativos	1	1.5	2.5
Probas de tipo test	2	3	5
Traballos e proxectos	5	5	10
Cartafol/dossier	4	6	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Sesión maxistral dos contidos da materia pero en determinados momentos incluíndo estratexias de resolución de problemas ou descubrimento guiado.
Traballos de aula	Traballos na aula en relación a casos prácticos vinculados aos contidos dos temas
Debates	Debates en pequenos grupos sobre os contidos ou casos prácticos propostos
Presentacións/exposicións	Exposicións prácticas de sesións
Prácticas de laboratorio	Realización de prácticas de laboratorio vinculadas aos contidos da materia
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a congresos, charlas e eventos vinculados a materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Sesión maxistral	Os debates, presentacións e sesións maxistrais estarán orientadas cara a participación do alumnado e o descubrimento guiado así como a resolución de problemas, dende unha perspectiva constructivista da aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Os debates, presentacións e sesións maxistrais estarán orientadas cara a participación do alumnado e o descubrimento guiado así como a resolución de problemas, dende unha perspectiva constructivista da aprendizaxe.
Debates	Os debates, presentacións e sesións maxistrais estarán orientadas cara a participación do alumnado e o descubrimento guiado así como a resolución de problemas, dende unha perspectiva constructivista da aprendizaxe.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Os debates, presentacións e sesións maxistrais estarán orientadas cara a participación do alumnado e o descubrimento guiado así como a resolución de problemas, dende unha perspectiva constructivista da aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Exame tipo test dos contidos da materia, ou de preguntas abertas	30
Traballos e proxectos	Traballo vinculado a parte práctica da materia	50
Cartafol/dossier	Elaboración dun dossier sobre temas de interese da materia	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Haberá a modalidade de avaliación continua, na que a asistencia é obrigatoria. Na modalidade de avaliación continua o profesor irá avaliando de forma cotiá a participación do alumnado na aula, así como o traballo diario

Tamén haberá a modalidade *estandar, coa realización de *exámenes, tipo test e/ou respostas abertas

Na segunda convocatoria gardaranse as cualificacións obtidas que tiveran polo menos unha nota de cinco (5). O alumnado deberá superar cada parte da materia da seguinte maneira:- Parte teórica: Exame tipo test-Parte práctica:a) si seguiu avaliación continua durante cúrsoo deberá presentar un traballo asignado polo profesor*b) si non seguiu avaliación continua deberá facer unha *exame de preguntas abertas.

Bibliografía. Fontes de información

GIL, P. (2003), **Desarrollo psicomotor en Educación Infantil**, 1ª,

Roberto Barcala, www.portaleducacionfisica.es,

Duch, L. y Melich, J., **ESCENARIOS DE LA CORPOREIDAD (ANTROPOLOGIA DE LA VIDA COTIDIANA 2 /1)**, 2005,

AUCOUTURIER BARNARD, **LOS FANTASMAS DE ACCION Y LA PRACTICA PSICOMOTRIZ**, 2004,

Gil Madrona, P. (Coord), **Desarrollo Curricular de la Educación Física en la Educación Infantil**, 2013,

VVAA, **Desarrollo cognitivo y motor**, 2013,

Prieto Saborit, J.A., **Estimulación temprana y psicomotricidad.**, 2012,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/P02G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá/P02G110V01304

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Organización do centro escolar**

Materia	Educación: Organización do centro escolar			
Código	P02G110V01203			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	de la Fuente Fernández, María Adoración			
Profesorado	de la Fuente Fernández, María Adoración			
Correo-e	delafuente@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia forma parte do módulo 5 Organización do espazo escolar, materiais e habilidades docentes" de carácter básico, con 6 créditos ECTS. Está ubicada en 1º curso, no segundo cuadrimestre. Pretende proporcionar aos estudantes os coñecementos científicos e as técnicas necesarias para reflexionar sobre os distintos aspectos e ámbitos da Organización Escolar, coa finalidade de poder reflectilos nunha realidade concreta, é dicir, nun centro da nosa Comunidade Autónoma. Intenta, tanto pola actualidade dos contidos como polos ámbitos que abrangue, espertar os intereses dos estudantes polos aspectos que tradicionalmente non se trataban nos currículos académicos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade

B18	Lideranza
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer a lexislación que regula as Escolas de Educación Infantil, a súa estrutura e os modelos de organización do espazo.	A1 A3 A9	B1 B6 B8 B13 B21
Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e lexislativos da actividade educativa e situar a escola no sistema educativo español, no contexto europeo e internacional	A1 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B18 B20 B21
Planificación das secuencias de aprendizaxe e organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B17 B18 B21
Comprender que a dinámica diaria en Educación Infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexibles no exercicio da función docente.	A1 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B12 B16 B18 B20 B21
Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade no contorno escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso harmónico e integral dos estudantes.	A1 A3 A4 A5 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B16 B17 B18 B22
Saber traballar en equipo con outros profesionais e colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno, coa finalidade de planificar secuencias de aprendizaxe e organizar situacións de traballo, na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 anos e 3-6 anos.	A1 A2 A3 A4 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B17 B18 B21

Ter unha imaxe realista de si mesmo, actuar conforme ás propias conviccións, asumir responsabilidades, tomar decisións e relativizar as posibles frustracións.	A1 A9 A10 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B14 B17 B18 B20 B21
Tomar conciencia da complexidade dos procesos educativos en xeral e dos procesos de ensinanza-aprendizaxe, nas etapas obrigatorias do sistema educativo.	A1 A2 A3 A4 A5 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B17 B18 B21
Analizar e aplicar distintas estratexias metodolóxicas para organizar os espazos, materiais e tempos, en función dos diferentes modelos didácticos e das características e peculiaridades do alumnado.	A1 A2 A3 A5 A6 A7 A9 A11 A12	B1 B2 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B17 B18 B21
Coñecer experiencias internacionais e exemplos de experiencias innovadoras en Educación Infantil para aplicalas na aula.	A1 A9 A11 A12	B1 B2 B12 B17 B18 B19 B21
Participar na definición do proxecto educativo e na actividade xeral do centro, atendendo os criterios de control de calidade.	A1 A3 A9 A11 A12	B1 B2 B7 B8 B9 B13 B17 B18 B21

Contidos

Tema	
1.- FUNDAMENTACIÓN CONCEPTUAL 2.- SUBSISTEMA AMBIENTAL/CONTEXTUAL 3.- SUBSISTEMA DE PLANIFICACIÓN	1.1.- A Organización Escolar. 1.2.- O centro como unidade organizativa: funcións directivas, de xestión pedagóxica e administración. 1.3.- O centro e a comunidade educativa. 2.1.- A estrutura do sistema escolar. 3.1.- Plan do centro. 3.2.- O centro como unidade organizativa: funcións directivas, de xestión pedagóxica e administración escolar: características e niveis.
4.- SUBSISTEMA ESTRUCTURAL. 5.- SUBSISTEMA RELACIONAL.	4.1.- Organización do alumnado, profesorado, recursos, espazos, horarios e actividades. 5.1.- A participación nos centros educativos. 5.2.- O clima organizativo. 5.3.- A cultura organizativa. 5.4.- O conflito nas organizacións educativas.
6.- SUBSISTEMA DE DIRECCIÓN E LIDERAZGO. 7.- SUBSISTEMA DE CAMBIO / DESENVOLVEMENTO ORGANIZATIVO.	6.1.- A dirección nas organizacións educativas. 6.2.- Os proxectos de dirección. 6.3.- Da dirección ao liderazgo. 7.1.- Avaliación de centros. 7.2.- Análise de experiencias de organización. 7.3.- Referencia de modelos e dos elementos estudados, aplicados aos centros de Educación Infantil.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Proxectos	8	24	32
Titoría en grupo	7	7	14
Sesión maxistral	15	30	45
Presentacións/exposicións	1	3	4
Traballos tutelados	9	27	36
Probas de resposta curta	2	2	4
Estudo de casos/análise de situacións	1	14	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Proxectos	Mediante esta metodoloxía, os estudantes levarán a cabo a realización dun proxecto nun tipo determinado, para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades. Todo isto a partir do desenvolvemento e aplicación das aprendizaxes adquiridas e do emprego efectivo de recursos.
Titoría en grupo	A través das titorías, o profesor facilitará e orientará aos estudantes no seu proceso formativo, podendo ser obxecto de atención calquera das facetas ou dimensións que inciden no mesmo (aspectos académicos, actitudinais, persoais, sociais...).
Sesión maxistral	Presentación estruturada dos temas, coa finalidade de facilitar información organizada, seguindo os criterios adecuados á finalidade dos mesmos. Guión facilitador e a correspondente exposición verbal, por parte do profesor, dos contidos da Organización Escolar.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto..., pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballos tutelados	O estudante elaborará traballos ben individualmente ou en grupo, segundo a indicación do profesor sobre aspectos relacionados coa materia e baixo as indicacións do profesor.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Proxectos	Durante a realización das metodoloxías de Titoría, Estudo de casos e Realización de proxectos ao igual que durante a realización de Portafolios/Dossieres e Traballos e Proxectos, é dicir, durante o tempo no que se realicen estas actividades, prestarase a atención axeitada aos estudantes co obxecto de atender e resolver as súas dúbidas, referidas á materia de Organización do Centro Escolar.
Titoría en grupo	Durante a realización das metodoloxías de Titoría, Estudo de casos e Realización de proxectos ao igual que durante a realización de Portafolios/Dossieres e Traballos e Proxectos, é dicir, durante o tempo no que se realicen estas actividades, prestarase a atención axeitada aos estudantes co obxecto de atender e resolver as súas dúbidas, referidas á materia de Organización do Centro Escolar.
Presentacións/exposicións	Durante a realización das metodoloxías de Titoría, Estudo de casos e Realización de proxectos ao igual que durante a realización de Portafolios/Dossieres e Traballos e Proxectos, é dicir, durante o tempo no que se realicen estas actividades, prestarase a atención axeitada aos estudantes co obxecto de atender e resolver as súas dúbidas, referidas á materia de Organización do Centro Escolar.
Traballos tutelados	Durante a realización das metodoloxías de Titoría, Estudo de casos e Realización de proxectos ao igual que durante a realización de Portafolios/Dossieres e Traballos e Proxectos, é dicir, durante o tempo no que se realicen estas actividades, prestarase a atención axeitada aos estudantes co obxecto de atender e resolver as súas dúbidas, referidas á materia de Organización do Centro Escolar.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Proxectos	A avaliación terá en conta o coñecemento acreditado polos estudantes, no que respecta aos contidos académicos da organización escolar.	20

Sesión maxistral	Avaliar as actividades e tarefas realizadas durante a súa execución. Utilizaranse procedementos de:	10
	1. Preguntas intercaladas durante o desenvolvemento da lección.	
	2. Técnicas de autoavaliación.	
	3. Informes sobre actividades realizadas.	
Presentacións/exposicións	Os estudantes farán presentacións individuais ou en grupos dos proxectos ou traballos tutelados segundo as indicacións do profesor.	10
Traballos tutelados	Avaliaranse os traballos tutelados levados a cabo polo alumnado, terase en conta: presentación, estrutura, citas bibliográficas, contido, ...	10
Probas de resposta curta	A través destas probas preténdese constatar a precisión conceptual e terminolóxica dos aspectos relativos á Organización Escolar. Neste tipo de exames, cada pregunta curta ten unha puntuación individual. A suma destas preguntas reflicte a puntuación do exame. a suma destas preguntas reflicte a puntuación do exame: para aprobar é necesario obter, polo menos, o 80% da devandita puntuación.	40
Estudo de casos/análise de situacións	O estudante levará a cabo o estudo de casos propostos polo profesor.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

- De no ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas de novo na convocatoria de xullo.
- Mantéñense os criterios de avaliación especificados nesta guía.
- Mantéñense as partes superadas dos apartados de avaliación para cada curso académico e fin de carreira.
- Convén recordar que é moi importante a asistencia a clase.

Bibliografía. Fontes de información

- M. A. Zabalza Beraza (Dir), **A Educación Infantil en Galicia**, 1998,
- Bolívar,A.,, **Los centros educativos como organizaciones que aprenden**,, 2000,
- A. Cid Sabucedo, **El clima escolar**, 2002,
- J. Gimeno Sacristán, **El sistema educativo. Una mirada crítica**,, 2004,
- M. A. Zabalza Beraza, **La calidad de la educación infantil**, 2005,
- Lorenzo Delgado, M., **Organización de centros educativos. Modelos emergentes**, 2011,
- L. Selmi e A. Turrini, **La escuela infantil a los tres años**, 1998,
- L. Selmi e A. Turrini, **La escuela infantil a los cinco años**, 1998,
- L. Selmi e A. Turrini, **La escuela infantil a los cuatro años**, 1998,
- I. Cantón Mayo, **Las organizaciones escolares: hacia nuevos modelos**, 2000,
- A. Cid Sabucedo, **Los proyectos de dirección**, 2000,
- A. Cid Sabucedo, **Macroorganización Escolar. El sistema educativo, estrutura e características**, 1996,
- Mª L. García Rodríguez, **Organización de la educación infantil**, 1996,
- M. Lorenzo, **Organización Escolar. La construcción de la escuela como organización**, 1995,
- Mª T. González González (Coord.), **Organización y gestión de centros escolares**, 2003,
- A. Cid Sabucedo, **Practicum I: Prácticas de Observación e de Investigación**, 1996,
- Malaguzzi, Loris, **La educación infantil en Reggio Emilia**, 2001,
- Cantón Mayo I., Pino Juste M., **Organización de centros educativos en la sociedad del conocimiento**, 2014,
- Goldschmied, Elionor, **Educar en la escuela infantil**, 2002,
- Gil L., Guzman M., Moreno E., **Caminando hacia la escuela que queremos**, 2013,
- Documentos normativos, **Leis e os seus desenvolvementos**,

Recomendacións

Outros comentarios

Para o aproveitamento exitos da materia RECOMÉNDASE:

- A) Asistencia continua a sesións de teoría e páctica. A asistencia a clase considérase fundamental para o seguemento da materia por parte do alumnado e para a avaliación do grao de desenvolvemento das capacidades e compoetencias.
- B) As tarefas e actividades prácticas poderán abranguer varias sesións de traballo e será necesario rematar algunha fora do horario de clase.

Ao tratar o tema e, segundo proceda, facilitarase a bibliografía específica ao respecto.

Tendo en conta que os contidos da materia son obxecto constante de: opinións, comentarios, debates e decisións, dende os ámbitos: político, administrativo, económico e social; sería conveniente para poder estar ao día á lectura de páxinas web dos

diferentes centros educativos da Xunta de Galicia, do Ministerio de Educación e Ciencia e doutras Comunidades Autónomas, así como revistas específicas de educación, organización, xestión, avaliación e calidade de institucións educativas.

Ao tratar cada tema e segundo proceda, facilitarase a lexislación e a bibliografía específica ao respecto.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación**

Materia	Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación			
Código	P02G110V01204			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Profesorado	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Correo-e	hesoto@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/hesoto			
Descrición xeral	<p>A materia Teoría e Institucións Contemporáneas de Educación persigue que os alumnos e alumnas adquiren unha visión de conxunto dos principais fenómenos e problemas educativos referidos ó seu quefacer profesional, de xeito que poidan chegar a contempla-los procesos educativos como accións e feitos humanos que actúan coherentemente nun sistema social; permitindo ós estudantes analizar, relacionar e sintetiza-los distintos elementos que constitúen estes procesos. Desde esta perspectiva abórdase o estudio das bases fundamentais que fan posible a existencia dos fenómenos educativos: como actúan eses elementos dentro dunha cultura concreta, de que forma se relacionan dentro do sistema educativo, como evolucionan no transcurso do tempo, que mecanismos se poñen en funcionamento ó operar dun determinado xeito, en que sentido se pode afirmar que producen educación, etc.</p> <p>Os elementos que configuran o estudio teórico e institucional da educación, non poden ser tratados como se estiveran illados, independentemente das estruturas -humanas, físicas ou sociais- de que forman parte, senón dun xeito integrado. O que se persigue nesta materia, é que o alumno saiba interpretar ó final de curso a realidade educativa nas súas dimensións fundamentais; que desenvolva a razón e o sentido crítico ó estudia-la actividade escolar e outros procesos educativos; que saiba intervir pedagoxicamente sobre esa realidade e ter claro cal é o seu papel como maestro.</p>			

Competencias de titulación

Código	
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

1. Analizar, comprender e avaliar a educación como feito y como acción-intervención desde os marcos teóricos que nos proporcionan distintas teorías contemporáneas da educación.	A12	B1 B2 B3 B6 B9 B13 B21
2.- Analizar a evolución histórica das institucións educativas formais e non formais tendo en conta os condicionamentos sociais, políticos e normativos.	A12	B1 B5 B6 B9 B11 B13 B15
3. Desenvolver un coñecemento reflexivo e crítico da educación que permita comprender a complexidade do proceso educativo.	A5	B1 B3 B5 B6 B11 B13 B21
4.- Valorar a acción educativa do mestre/a de educación infantil como un proceso de intervención profesional, o que supón explicar, xustificar e xerar pedagóxicamente a súa intervención	A11 A12	B1 B3 B5 B6 B7 B8 B9

Contidos

Tema	
1.-O concepto de educación	1.1. A educación como fenómeno social 1.2 O educador: O profesor como educador profesional: delimitación do ámbito propio de actuación. Preparación específica. Compromiso de actualización. O educador: Uns certos dereitos sociais. Autonomía na acción. Compromiso deontolóxico. As funcións docentes. A personalidade do profesorado. Patoloxía da profesión docente
2.- Principios de Educación	2. Os principios de educación. 2.1 O educando. O individuo como suxeto da acción. Motivación e necesidades educativas. O desenvolvemento cognitivo. O educando: O desenvolvemento social. O desenvolvemento moral. Os estilos de aprendizaxe. O autoconcepto como dimensión personal. 3.2 A educación en valores
3. Institucións educativas formais e non formais	3.1. Evolución histórica e novas perspectivas do Sistema Escolar. A escola de onte. Orixes e evolución histórica da Educación Escolar. A escola d noso tempo. O sistema educativo español actual. A escola do futuro . Novos plantexamentos educativos formais 3.2. A educación non formal. Orixe e evolución da Educación non formal. Áreas de actuación e axentes da Educación non formal. Os métodos e medios da Educación non formal. A familia de hoxe en día. Familia e sociedade. A educación familiar. A comunidade educativa. Os escenarios da educación: Espazos formais, non formais e informais. A educación non formal.
4. Teorías Contemporáneas da educación	Rousseau e a orixe do naturalismo. O ideal rousseuniano. A Escola Nova e a Escola Moderna. Teorías e métodos. As Teorías Marxistas. As Teorías antiautoritarias. A Educación Personalista. Teorías e modelos. O Modelo Crítico. O enfoque comunicativo. O modelo da reprodución social.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	7.5	11.25	18.75
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Sesión maxistral	30	45	75

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	Os traballos de aula (traballos monográficos) terán como cometido a iniciación á investigación. Estes traballos versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e completetaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.
Prácticas autónomas a través de TIC	Os alumnos pola súa banda, coa oportuna orientación do profesor, afondarán en cuestións concretas que non foran abordadas máis que dun xeito moi xenérico na exposición deste e que sexan susceptibles de tratamento de estudio recorrendo ós soportes documentais e bibliográficos pertinentes. O alumno realizará procuras documentais e bibliográficas para a maior comprensión dos bloques de contido. Neste sentido, apoiarase nas fontes e bases de datos especializadas tanto da biblioteca da nosa universidade como doutras fontes atopadas a través de internet.
Sesión maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	O traballo monográfico consiste na investigación sobre aspectos relevantes da educación infantil. Serán avaliados tendo en conta a calidade das aportacións, o seu formato axustado ós estándares científicos o mesmo que as exposicións monográficas que serán avaliadas tendo en conta a capacidade expositiva diante da clase, o contido e a preparación dos materiais pertinentes de aportar calidade a á materia	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor propondrá traballos sobre contidos específicos (dossier) que aporten actualidade, reflexión crítica ás temáticas traballadas nas clases. Trátase, mediante o traballo personal e reflexivo, de afondar nos eidos da labor educativa que máis valor teñen no seu quefacer profesional futuro	10
Sesión maxistral	As sesións maxistrais serán avaliadas mediante unha proba. Dita proba avaliará as competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en función dos coñecementos que teñen sobre a materia.	70

Outros comentarios sobre a Avaliación

A cualificación final da disciplina resultará da integración das distintas notas. Deberán ser superadas todas as partes para poder obter unha calificación positiva. O alumno que non realice todas as actividades de avaliación obterá unha cualificación final de SUSPENSO. En Xullo avaliarase mediante un exercicio escrito, a entrega dun traballo monográfico e o dossier feito na clase.

Tanto a calificación dos traballos derivados da resolución de problemas, é dicir, contidos específicos (Dossier) como a calificación dos traballos de aula (traballo monográfico) feitos no seu momento durante o curso, seguirán vixentes na segunda convocatoria ou convocatoria extraordinaria.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

FAURE, E. (1981): Aprender a ser. Madrid, Alianza Universidad

SANCHIDRIÁN, C. (2010): Historia y Perspectiva actual de la Educación Infantil. Barcelona, Edit. Graó.

Bibliografía Complementaria:

□ ALUMNOS DE LA ESCUELA DE BARBIANA (1986): Carta a una maestra. Hogar del libro, Barcelona.

□ APPLE, M.W. (1986): Ideología y currículo. Akal, Madrid.

□ BERSTEIN, B. (1990): Poder, educación y conciencia. Sociología de la transmisión cultural. El Roure, Barcelona.

□ CASTILLEJO BRULL, J.L. e COLOM, A.J. (1987): Pedagogía sistémica. CEAC, Barcelona.

□ COLOM CAÑELLAS, A.J. (1982): Teoría y metateoría de la educación. Trillas, México.

□ COSSÍO, M.B. (1985): Una antología pedagógica. MEC, Madrid.

□ DEWEY, J. (1995): Democracia y educación: una introducción a la filosofía de la educación. Morata, Madrid

□ ESTEVE ZARAZAGA, J.M. (1994): El malestar docente. Laia, Barcelona.

□ FERRER GUARDIA, F. (1976): La escuela moderna. Júcar, Madrid

□ FREINET, C. (1974): El diario escolar. Laia, Barcelona.

□ POZO ANDRÉS, M^a del Mar (2004). Teorías e instituciones contemporáneas de educación, Madrid, Editorial Biblioteca Nueva, S.L.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil**

Materia	Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil			
Código	P02G110V01205			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	González González, Salvador Guillermo			
Profesorado	González González, Salvador Guillermo			
Correo-e	salva@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia proporciona ao futuro docente un coñecemento detallado sobre o proceso de aprendizaxe dos seus alumnos/as e a forma de melloralo mediante procedementos de instrución axeitados.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.	A4	B1 B2 B8 B12
Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao período 0-6 no contexto familiar, social e escolar.	A4	B1 B2
Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula de infantil.	A2	B1

Promover o traballo cooperativo e o traballo autónomo que permita deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe con outros docentes e profesionais.	A2 A7 A10	B6 B7 B8 B9 B11
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación en psicoloxía da educación.	A10	B2 B8 B15 B16
Crear e manter lazos de comunicación coa familia para incidir eficazmente no proceso educativo.	A10	B11 B16
Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseados na aprendizaxe de competencias.	A2	B1 B2
Deseñar e materializar espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade.		B11
Promover no grupo a aceptación de normas e o respecto aos demais.	A5	B11
Coñecer, deseñar e aplicar técnicas para identificar disfuncións na aprendizaxe.	A6	B1 B7 B8
Coñecer e deseñar situacións de aprendizaxe susceptibles de optimizar: o desenvolvemento de aspectos perceptivo-motrices; a linguaxe oral receptiva e expresiva; unha autoestima positiva e equilibrio emocional.	A2 A4 A5 A6	B3 B11

Contidos

Tema	
1.Paradigmas e concepcións teóricas sobre a aprendizaxe e a aprendizaxe escolar.	Contribucións do condutismo á explicación dos procesos de aprendizaxe. Aprendizaxe por observación: a teoría social cognitiva. Aportacións do procesamento da información A teoría sociocultural de Vygotsky. A teoría de Bruner e a construción do coñecemento A teoría da aprendizaxe significativo de Ausubel. A concepción construtivista da aprendizaxe escolar.
2. Contextos e factores condicionantes da aprendizaxe na idade infantil.	Ámbitos educativos nas sociedades desenvolvidas. O contexto familiar. Funcións psicolóxicas e educadoras da familia. A interacción familia-escola. Programas de formación de pais. O contexto escolar. Características das prácticas educativas escolares. Factores persoais, contextuais e relacionais que favorecen a aprendizaxe na escola. O profesor/a: elemento clave da aprendizaxe dos alumnos/as. O alumno/a: axente, protagonista e responsable da aprendizaxe. Os contidos. Outros ámbitos educativos. Os mass media como instrumentos educativos.
3.Procesos de aprendizaxe na idade infantil.	Natureza, estrutura e formulacións teóricas sobre a intelixencia. Procesos e estratexias cognitivas e metacognitivas. Implicacións na aprendizaxe escolar. Avaliación e mellora das habilidades cognitivas.
4.Procesos afectivos e motivación académica na idade infantil.	Autoconcepto: formación e relación co rendemento académico. Emocións e aprendizaxe escolar. A motivación do estudante e a aprendizaxe escolar. Estratexias motivacionais.
5.Interacción alumno-alumno e profesor-alumno na educación infantil.	Estilos de ensino e efectividade docente. Relacións profesor-alumno: representacións, expectativas e interacción. A mediación instrucional. Interacción entre alumnos e aprendizaxe escolar.
6.TICs e aprendizaxe na etapa infantil.	O uso das TICs e a aprendizaxe escolar. O uso das TICs e a instrución.
7. Métodos e procedementos de investigación en Psicoloxía da Educación.	Importancia da investigación nesta disciplina. Métodos de investigación Técnicas de investigación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Presentacións/exposicións	10	20	30
Debates	25	50	75
Probas de tipo test	10	25	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois por escrito ao profesor, dos resultados da valoración de tres alumnos/as de educación infantil (3, 4 e 5 anos), utilizando probas adaptadas a este alumnado co obxecto de detectar posibles causas das dificultades de aprendizaxe que poida manifestar un alumno/a e actuar en consecuencia.
Debates	Defensa de un tema en grupos de 4 ou 5 alumnos diante de outro grupo, coa avaliación dos demais compañeiros.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao desvelar o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.
Presentacións/exposicións	Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao desvelar o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.
Debates	Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao desvelar o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.
Probas	Descrición
Probas de tipo test	Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao desvelar o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	material básico da materia	20
Presentacións/exposicións	traballos a presentar sobre temas practicos	30
Debates	competición de debate entre grupos, coa calificación por equipo e por resultado na competición	30
Probas de tipo test	proba tipo test con tres alternativas de resposta	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar la segunda convocatoria se tendrá que obtener al menos el 50 % de la nota de los criterios de la primera convocatoria

Bibliografía. Fontes de información

- Alonso, J. (1997). *Motivar para el aprendizaje*. Barcelona: Edebé.
- Ausubel, D. P., Novak, J. D. y Hanesian, H. (1991). *Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo*. México: Trillas.
- la Educación. Barcelona: Boixareu Universitaria.
- Beltrán, J., Moraleda, M., Alcañiz, E., G. Calleja, F. y Santiuste, V. (1995). *Psicología de Biblioteca de Aula*.
- Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps.) (1994). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. II. Psicología de la Educación* (Octava reimpresión). Madrid: Alianza.
- Corral, A. Gutiérrez, F. y Herranz, P. (comp.) (1997). *Psicología Evolutiva*, Vol. 1. Madrid: UNED.
- Craig, G.J. (1997). *Desarrollo Psicológico* (7th ed.). México: Prentice-hall Hispanoamericana.
- Delval, J. (1994). *El desarrollo humano*. Madrid: Siglo XXI.
- González, A.M. *Psicología del desarrollo hoy* (Vol. 1 y 2). Madrid: McGraw-Hill.
- Martín, C. (1999). *Psicología del desarrollo y de la educación en la edad escolar*. Madrid: Librería pedagógica.
- Moraleda, M. (1992). (Coord.). *Psicología en Desarrollo Humano. Estudio del Ciclo Vita* Trianes, M.V. (Coord.)

